

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Bibelns grundtext
- Romarbrevet, del IX
- "Inte utstuderade myter"
- Vem var Herodes?
- Jesus som tolvåring

Nr 1 2015 Årg. 79

INNEHÅLL

Redaktionellt	1
Bra bibelöversättningar, Bibelns grundtext och olika handskrifter. SE	5
Romarbrevet – del IX. Egil Edvardsen	14
”Inte utstuderade myter”. Stefan Hedkvist	20
Vem var Herodes? Ola Österbacka	27
Jesus som tolvåring i templet. Stefan Hedkvist	32
<i>Frågor och svar</i>	36
<i>Utblick över samtiden</i>	39
<i>Gåvoredovisning</i>	48

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Egil Edvardsen, Ola Österbacka och för layout mm Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är f.n.:

Inom Sverige 26 kronor, utanför Sverige minst 96 kronor.

Prenumerationer och gåvor betalas till Handelsbanken med följande IBAN-nummer:

IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718 (efter SE34 följer sålunda fem siffergrupper med fyra siffror i varje grupp).

BIC/SWIFT: HANDSESS behöver anges för betalningar utanför Sverige.

I Sverige kan även fortsättningsvis vårt bankgiro 251-4701 användas.

I Norge finns kontot DnB NOR 7877.08.15400 ännu en tid men kommer så småningom att avvecklas.

Tidskriftens och bokförlagets expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8, SE-341 31 Ljungby

E-mail: biblicum@biblicum.se

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring till expeditionen!

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

1/2015

REDAKTIONELLT

Välkomna till en ny årgång av tidskriften *Biblicum* (årgång 79). Prenumerationsavgiften är oförändrad. På sidan här intill framgår hur man prenumererar. Ett särskilt välkommen till alla nya prenumeranter!

Vi vill påminna om att önskemål om *Biblicum*-föredrag eller en hel *Biblicum*-dag kan sändas till red. De som har sådana önskemål får ordna det praktiska med lokal, ev. fikapaus och annonsering. *Biblicum* står för kostnaderna för föredragshållares resa och traktamente mot att en kollekt till *Biblicum* får upptas i samband med föredragen. *Biblicum*, som är fristående från alla organisationer och endast bundet till Bibeln och den lutherska bekännelsen, önskar också informera om hur man via *Biblicums* nya hemsida kan ta del av de många föredrag och skrifter som producerats under årens lopp.

Enligt Stiftelsen *Biblicums* stadgar ska dess ledamöter varje år muntligt och skriftligt bekänna sig till den trosgrundval som är *Biblicums*, detta för att inte *Biblicum* i likhet med så många bibelinstitutioner runt om i världen gradvis ska infekteras av bibelkritik. Som ett exempel publiceras här Stefan Hedkvists bekännelse vid *Biblicums* årsmöte den 10 januari 2015:

I Gamla testamentet skriver profeterna som en återkommande refräng: Så säger HERREN... ett uttryck som sammanfattar Skriftens eget anspråk på att vara ord från Gud. Aposteln Petrus bekräftar detta när han skriver: *Framför allt ska ni veta att ingen profetia i Skriften har kommit till genom egen tolkning. Ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har*

människor talat vad de fått från Gud. Att ingen profetia i Skriften burits fram av någon människas vilja bevisas av att det Gud förutsagt gått i uppfyllelse. Mose, Psalmerna, Profeterna samt Nya testamentets böcker bekräftar varandra genom att visa hur Gud uppfyller sitt ord och löfte över tidsspann på hundratals och tusentals år. Människors försök att förhindra eller ändra på uppfyllelsen av Guds ord och löfte har genom historien visat sig fullkomligt resultatlösa, från syndafallet, från att sälja Josef som slav till Herodes barnamord i Betlehem, översteprästernas muta till soldaterna vid graven eller allt det motstånd mot ryttaren på den vita hästen som Uppenbarelseboken beskriver. En sanning kommer till sist att bli bevisad för alla, vänner som fiender, och det är vad Jesus säger i Matteus 24: *Himmel och jord ska förgå, men mina ord ska aldrig förgå.* Med ”mina ord” menar inte Jesus bara det teologiska innehållet, budskapet i stort, eller vissa återkommande teman som kärlek och medmänsklighet. Det gäller inte överkrav eller det som övergår vårt förnuft, inte heller det som hör till facken historia, naturvetenskap eller geografi. Jesus har själv i Matteus 5:18 sagt hur det ska uppfattas: *Jag säger er sanningen: Innan himmel och jord förgår ska inte en bokstav, inte en prick i lagen förgå, inte förrän allt har skett.* Samt i Lukas 16:17: *Men förr ska himmel och jord förgå än att en enda prick av lagen faller bort.*

Bibelns böcker inramas av befallningen att inte lägga något till eller dra något från HERRENS ord. Den återfinns i Moseböckerna och Bibelns avslutning i Uppenbarelseboken. Min (vår) uppgift är att kämpa för den tro som en gång för alla har överlämnats åt de heliga. Det är en kamp för vår egen, vår familjs, vår kyrkas, alla människors frälsning, eftersom det bara är Guds oförfalskade och rena ord som har kraft att föda oss på nytt som Petrus skriver: *Ni är ju födda på nytt, inte av en förgänglig säd utan av en oförgänglig, genom Guds levande ord som består.* Det är alltså stor skillnad mellan Guds levande ord och människotankar och människors bud. Människotankar och människors bud leder i bästa fall till en värdelös vördnad för Gud. Guds rena ord å andra sidan har kraft att föda människor på nytt. Om jämförelsen mellan människors tankar och Guds ord säger HERREN genom profeten Jeremia: *Vad är halm mot säd?*

Fast Skriften består av flera böcker som tillkommit under en tid av 1500 år eller mer, skrivna av olika författare med olika historiska bakgrund och olika kallelser från Gud, så har alla böckerna ett pri-

mårt syfte: att föra oss till tro på Jesus som världens Frälsare. Jesus säger till judarna som fått Guds särskilda uppenbarelse i Skriften: *Ni forskar i Skrifterna, för ni tror att ni har evigt liv i dem. Det är just de som vittnar om mig,*

Jesus Kristus är den osynlige Gudens avbild. *Ingen har någonsin sett Gud. Den Enfödde, som själv är Gud och i Faderns famn, han har gjort honom känd. Allt som människor tänker och spekulerar om Gud och frälsningen utan stöd i Skriften är lögn och bedrägeri. Gamla och Nya testamentets skrifter vittnar om frälsningen genom Jesus Kristus och med trons ögon fäster vi blicken på honom. Genom honom och till honom har allt blivit skapat och allt hålls samman genom honom. Och han är huvudet för sin kropp, församlingen. Han är begynnelsen, den förstfödde från de döda, för att han i allt skulle vara den främste. Gud beslöt att låta hela fullheten bo i honom och genom honom försona allt med sig själv, sedan han skapat frid i kraft av blodet på hans kors – frid genom honom både på jorden och i himlen. Han är vår frid. Han är min frid. Hans lärjunge vill jag vara på det sätt som behagar honom - det enda sätt som finns: Jesus sa: *Om ni förblir i mitt ord är ni verkligen mina lärjungar.**

Biblicums förlag öppnar webbutik

Att Stiftelsen Biblicum säljer värdefull bibeltrogen litteratur är knappast obekant för läsarna av denna tidning. Förlaget har gett ut drygt 30 titlar, de flesta som småskrifter. Dessutom säljer förlaget böcker från XP Media och en del andra förlag. Viktigast bland dessa är Folkbibelns olika utgåvor.

Nu förbättras möjligheterna att beställa dessa böcker då en webbutik har öppnat på adressen <http://forlag.biblicum.se>. En del böcker säljs som introduktionserbjudande till specialpris. Det finns också möjlighet att prenumerera på tidskriften Biblicum via webbutiken.

Några av de första småskrifterna är utgångna men förlaget undersöker möjligheterna att antingen sälja dem i digital form eller ge ut dem i nytryck.

En av de allra första böckerna som Biblicum gav ut, ”Det står skrivet – Biblicum svarar biskopsmötets bibelkommission” har genom överenskommelse med Kyrkliga Förbundets bokförlag utkommit i nytryck på Biblicums förlag. Boken är mycket aktuell också i dag.

Eftersom en del av Biblicums böcker säljs till Finland planeras en depå så att beställningar till Finland levereras direkt därifrån. Betalningen kan ske kontant vid avhämtning (i euro) eller mot faktura.

Introduktionserbjudande!

Biblicums småskrifter:

- Erlandsson: Profet och profetia enligt Bibeln 25:-
- Erlandsson: Värdshistoriens första dagar 25:-
- Erlandsson: Israel som Guds tjänare 25:-

Andaktsböcker:

- Braun: Närmare Jesus 75:-
- Braun: Upp till Jerusalem 75:-

Den kristna läran:

- Österbacka: Hoppets bekännelse 80:-
- Kuske: Luthers Lilla katekes 100:-

Nyheter på Biblicums förlag:

- Danell, Erlandsson, Hedegård: Det står skrivet (nytryck) 100:-
- Erlandsson: Frågor och svar om Bibeln 100:-

Bra bibelöversättningar, Bibelns grundtext och olika handskrifter

av Seth Erlandsson

Hur förhåller det sig med Bibelns grundtext? Vilka tidiga avskrifter finns? Är det korrekt att hävda att "textus receptus" är den enda rätta grundtexten till Nya testamentet? Vad utmärker en bra bibelöversättning? Frågorna har aktualiserats genom den bearbetning av Karl XII:s bibel, den s.k. Reformationsbibeln, som Reformationsbibelsällskapet svarar för. Därför publiceras här på nytt ett föredrag som hölls i Vasa den 27 mars 2010 och som varit publicerat i tidningen Logos nr 2/2010.

Bra bibelöversättningar

En förutsättning för att bli en bra bibelöversättare är att förutom goda språkkunskaper ha en bra överblick över hela det bibliska materialet, förstå sammanhangen och den röda tråden och kunna leva sig in i vad Herren vill säga genom sina profeter, evangelister och apostlar. Det utmärkande för de gamla översättarna Martin Luther, hans medarbetare och de som senare stod bakom King James engelska version av år 1611 var dessa egenskaper. Vad svenska bibelöversättningar beträffar kom Luthers klara förståelse av Bibelns frälsningshistoria och profeternas löften som fick sin uppfyllelse genom frälsningen i Kristus Jesus att genomsyra de svenska reformatörernas överföring av Lutherbibeln till svenska språket. Den s.k. Gustav Vasas bibel 1541 och bearbetningarna av den (Gustav II Adolfs bibel 1618 och Karl XII:s bibel 1703) känner troende igen som översättningar som gör rättvisa åt de bibliska sammanhangen och Bibelns huvudbudskap om världens ende Frälsare.

Bibelöversättarna av den närmast utgivna och av Kungl. Maj:t stadfästa kyrkobibeln (1917 års bibel) hade påverkats av 1800-talets bibelkritik när det gällde Bibelns tillkomst historia och hade inte den helhetssyn på Bibeln och dess huvudbudskap som präglade tidigare översättning-

ar. Därför är det inte underligt att troende långtat tillbaka till tidigare översättningars klarare förståelse av Bibelns budskap. Utan tvekan är Karl XII:s bibel, helst bearbetad till nutida svenska, en mycket bättre bibelöversättning än 1917 års bibel (för att inte tala om kulturdepartementets Bibel 2000, präglad av en bibelsyn som inte är Bibelns egen och som sliter sönder sambandet mellan Gamla testamentets löften om Messias och den nytestamentliga uppfyllelsen).

Men om nu Karl XII:s bibel är bättre än 1917 års bibel och Bibel 2000, hur ska vi då ställa oss till de skillnader som finns mellan den grundtext som Karl XII:s bibel har översatt och den grundtext som de flesta översättningar de senaste 50 till 100 åren har använt sig av? Det finns nämligen vissa skillnader. Vad beror dessa skillnader på? Är den grundtext som Erasmus redigerade fram på 1500-talet utifrån ett fåtal handskrifter bättre än den som redigeras fram under beaktande av ett mycket stort antal handskrifter? Det finns all anledning att ta itu med frågan om Bibelns rätta grundtext.

Bibelns grundtext

De ursprungliga manuskripten till Bibelns böcker försvann för länge sedan. Vi har endast tillgång till avskrifter av avskrifter av avskrifter av avskrifter. Men mängden avskrifter (manuskript = handskrifter) är så stor att vi genom jämförelser av de många olika handskrifterna i de allra flesta fall med stor säkerhet kan fastställa den ursprungliga ordalydelsen. Av de existerande avskrifterna kan ingen anses helt korrekt i varje detalj. Därför är det så värdefullt att vi har tillgång till en så stor mängd handskrifter.

Det finns flera tusen manuskript av Gamla testamentet. Innan Dödahavsfynden gjordes från år 1947 var de äldsta hebreiska handskrifterna till Gamla testamentet från nionde och tionde århundradet e. Kr. I och med Dödahavsfynden fick vi tillgång till handskrifter från 200-talet f.Kr. Man har också försökt dra slutsatser om hur den ursprungliga hebreiska grundtexten såg ut utifrån de tidiga översättningarna till grekiska från cirka 200 f. Kr. och de gammaltestamentliga citaten i Nya testamentet.

När det gäller Nya testamentet finns det mer än 5350 handskrivna kopior av hela eller delar av NT. Drygt 30 innehåller alla NTs böcker. Det finns 99 papyrusmanuskript, 257 majuskelmanuskript (skrivna med bara stora bokstäver) och 2795 minuskelmanuskript (skrivna bara

med små bokstäver). Dessutom finns det 2209 grekiska lektionarier (kyrkoårstexter).

Papyrusmanuskripten är i regel de äldsta. De viktigaste är *Oxyrhynchuspapyrerna* som upptäcktes 1898. Över 40 av de manuskript som upptäckts innehåller delar av NT. Papyrus 1 är från senare delen av 100-talet. *Chester Beatty papyrerna* inköptes på 1930-talet av Chester Beatty och Michiganuniversitetet. De tre manuskripten i denna samling är mycket tidiga och innehåller en stor del av NTs text. Papyrus 45 (från cirka 200) innehåller delar av alla fyra evangelierna och Apostlagärningarna. Papyrus 46 (från cirka 125) innehåller nästan alla Paulusbreven samt Hebreerbrevet. Papyrus 47 (från 200-talet) innehåller Upp. 9-17. *Bodmerpapyrerna* köptes av Martin Bodmer på 1950- och 1960-talet. De viktigaste papyrerna i denna samling är papyrus 66 (från cirka 175) som innehåller nästan hela Johannesevangeliet, papyrus 72 (från 200-talet) som innehåller hela Första och Andra Petrusbrevet samt Judas brev, och papyrus 75 (från cirka 200) som innehåller stora delar av Lukas 3 t.o.m. Johannes 15.

De stora majuskelhandskrifterna innehåller tidiga kopior av hela Bibeln på grekiska. Till skillnad från papyrusmanuskripten är de skrivna på preparerade djurhudar. Följande bör nämnas: *Codex Sinaiticus* (Alef), daterad av de flesta forskare till cirka 350-375. *Codex Alexandrinus* (A) från första delen av 400-talet. *Codex Vaticanus* (B) från 300-talet, det mest berömda manuskriptet i Vatikanbiblioteket i Rom. Flera av dess blad har gått förlorade. Ursprungligen måste det ha innehållit cirka 820 blad (1640 sidor), men nu har det 759, 617 med GT-text och 142 med NT-text. *Codex Ephraemi Rescriptus* (C) är en palimpsest, dvs. en återanvänd handskrift med en annan text i stället för den bortskrapade. Den innehöll ursprungligen hela Bibeln men innehåller nu bara delar av sex GT-böcker och delar av alla NT-böcker med undantag för 2 Tess. och 2 Joh. Med hjälp av den moderna kemin och fotografien har man kunnat läsa den bortskrapade skriften på en del palimpsester. *Codex Ephraemi* fördes till Italien i början av 500-talet där den kom att ägas av familjen Medici. Den finns nu i Frankrike.

Majuskelhandskrifterna, som är äldst, är skrivna med versaler utan varken accenter, aspiranter, iota subscriptum eller punktsättning, och mellanrum mellan ord och stycken saknas (s.k. *scriptio continua*). De

2795 *minuskelhandskrifterna* är från senare tid än majuskelhandskrifterna. De är skrivna i kursivstil och innehåller såväl accenter som punkt- och mellanrumsmarkeringar. Några av dem innehåller också kommentarer (s.k. *codices mixti*) eller en översättning (s.k. *codices bilingues*), oftast en översättning till latin (*codices graeco-latini*).

Hur gick kopieringen till?

Från första början kopierades de nytestamentliga texterna av individer, antingen för eget bruk eller å andras vägnar. Men eftersom kristendomen var en olaglig religion i det romerska riket fram till 300-talet, var det få kopior som gjordes av professionella skrivare vid särskilda platser för kopiering (s.k. *scriptoria*). Efter att kejsar Konstantin blivit kristen och befallt att 50 lyxkopior skulle göras av de heliga Skrifterna, började särskilda *scriptoria* att spela en viktig roll vid produktionen av bibelmanuskript. I scriptoriet läste en lektor texten högt och flera skrivare skrev ned vad de hörde honom läsa. Naturligtvis hade ett sådant system brister. Ett ögonblicks ouppmärksamhet, en hostning eller något annat störande ljud kunde få en skrivare att missa ett ord eller en stavelse. Dessutom försvårade homonymer (likljudande ord) produktionen av exakta kopior. De engelska orden *great/grate* och *there/their* kan tjäna som exempel på problemet med ljudliknande ord. En *corrector* hade som uppgift att korrekturläsa den slutliga produkten, men skrivfel kunde då som nu undgå korrekturläsarens ögon. Att framställa en bok på detta sätt var mycket dyrt. En Bibel kunde på den här tiden kosta ungefär trettio årslöner.

Under den byzantinska tiden (från 400-talet till 1400-talet) gjordes de flesta kopior av munkar som helt enkelt kopierade på egen hand utan att lyssna på någon som dikterade. En sådan metod innebar flera svårigheter i samband med följande fyra steg: 1) korrekt läsförståelse, 2) bevarande i minnet, 3) dikterande från minnet, och slutligen 4) handens rörelse. Med tanke på den stora ansträngning som var förenad med produktionen av kopior är det inte överraskande att skrivarna ofta la till en glädjevers vid slutet av sitt arbete, som ”Här slutar boken, Gud vare tack!”

Förutom själva bibeltexten kopierade skrivaren ofta också de förklarande noter eller kommentarer som skrivits i marginalen på de handskrifter som var föremål för kopiering. Sådana noter tjänade som en löpande kommentar till texten och gjorde att kopiering tog extra lång

tid. Ibland infördes förklarande noter i själva texten och blev då orsak till några av de olika läsarter som nu finns.

Antalet varianter (i regel mycket små) av den nytestamentliga texten (s.k. olika läsarter) är mycket stort och uppskattas vanligen till cirka 150000 om varje liten detalj medräknas. Detta betyder inte att det är mycket svårt eller kanske rentav omöjligt att fastställa den ursprungliga texten. I de allra flesta fall kan olika läsarter spåras tillbaka till fel vid kopieringen. I 95 % av varianterna kan den rätta läsningen utan svårighet fastställas. I 95 % av de övriga fallen påverkar inte varianten textens innebörd. Inte en enda troslära skulle tappas bort eller ändras det minsta även om man skulle använda de sämsta manuskripten för att fastställa ursprungstexten.

Källorna som grundtexten hämtas från

De källor vi har för att fastställa grundtexten kan indelas i tre grupper: 1) De existerande manuskripten av hela bibelböcker eller delar av dem. 2) De äldsta översättningarna (Den grekiska av GTs hebreiska text = Septuaginta, den gammalsyriska = Peshitta, de tidiga latinska översättningarna = Itala, Vulgataöversättningen m.fl.). 3) Kyrkofädernas skrifter som innehåller citat från Bibeln.

Manuskriptens värde bestäms till stor del av följande: Är de av äldre eller förhållandevis nyare datum? Skrevs de noggrant eller slarvigt? Kopierades de av lärda eller olärda män? Kopierades de från en bra eller dålig förlaga? När det gäller de tidiga översättningarna beror mycket på om översättningen är bokstavlig eller fritt omskrivande (parafrasande). När det gäller bedömningen av citaten i kyrkofädernas skrifter blir frågan: Skrev kyrkofadern i fråga på grekiska eller på latin? Citerade han från en skriven text eller från minnet? Är hans hänvisning till ett bibelställe en tolkande kommentar eller ett citat? Använde han den hebreiska eller grekiska grundtexten eller en översättning? Är hans skrift av exegetisk, homiletisk eller polemisk karaktär?

Textus receptus

Termen ”textus receptus” syftar på den grundtext till Nya testamentet som redigerades fram 1516 och därefter genomgick justeringar under åren 1519-1551. Den store humanisten Erasmus av Rotterdam var huvudmannen bakom detta arbete. Den grundtext han sammanställde 1516 gjordes utifrån majoriteten av de textfynd som då fanns (bara cirka

åtta handskrifter), de flesta med byzantisk bakgrund från 800-talet. Han gjorde sedan vissa förändringar i samband med nya utgåvor 1519, 1522, 1527 och 1535. Efter Erasmus död 1536 lät Robert Estienne, känd under det latinska namnet Robertus Stephanus, redigera och trycka fyra utgåvor av Erasmus grekiska Nya testamentet 1546, 1549, 1550 och 1551. Den nuvarande versindelningen introducerades av Stephanus i hans utgåva 1551. (Den nuvarande indelningen av bibeltexten i kapitel gjordes i början av 1200-talet av ärkebiskopen av Canterbury Stephen Langton, död 1228). Textus Receptus kom att ligga till grund för nästan alla bibelöversättningar i mer än 300 år.

Textus receptus är ingen dålig grundtext till Nya testamentet. Men det är uppenbart att den innehåller en del tillägg som har sin grund i evangelieharmonier, kommenterande förklaringar och i några fall gudstjänstpraxis. Dessa fromma tillägg förvanskar inte texten, men enligt Guds ord ska vi varken göra några tillägg till den heliga texten eller dra något som hör dit därifrån. Här några exempel på tillägg utifrån parallellställen:

Precis som goda predikanter idag tar hänsyn till allt som sägs i Bibeln om en viss händelse när den berörs i mer än ett evangelium, så gjorde man också under medeltiden evangelieharmonier, dvs. kombinerade vad de olika evangelierna hade att säga om samma händelse. När Textus receptus som Matt. 17:21 har "Detta slag kan inte drivas ut genom något annat än bön och fasta", är detta hämtat från parallelltexten i Mark. 9:29. Denna vers finns inte med i de bästa handskrifterna till Matteus. Men versen är biblisk, den finns i Markusevangeliet. När Textus receptus som Matt. 18:11 har "Ty Människosonen har kommit för att frälsa det som var förlorat", är detta en biblisk sanning från Luk. 19:10. Men den finns inte i de bästa handskrifterna till Matteus. När Textus receptus som Matt. 27:35 har tillägget "för att det skulle fullbordas som var sagt genom profeten: De har delat mina kläder emellan sig, och om min mantel har de kastat lott", så är detta en biblisk sanning hämtad från Joh. 19:24. Men Matteustexten har inte detta tillägg enligt de bästa handskrifterna. När Textus receptus som en fortsättning av Mark. 6:11 har "Sannerligen säger jag eder: Det skall vara drägligare för Sodom och Gomorra på domens dag än för den staden", är detta tillägg hämtat från Matt. 10:15. När Mark. 9:44 och 46 har tillägget "där deras mask icke dör, och elden icke utsläcks", är detta hämtat från vers 48 och därmed bibliskt korrekt. Men det stod inte också i vers 44 och 46 enligt de bästa

handskrifterna. När Textus receptus till Mark. 11:26 lägger till ”Men om ni icke förlåter, så skall ej heller eder Fader, som är i himmelen, förlåta det ni bryter”, då har man hämtat detta tillägg från Matt. 6:15. När Luk. 23:38 fått tillägget ”skriven med grekiska, latinska och hebreiska bokstäver”, är det hämtat från Joh. 19:20 etc.

Den doxologiska avslutningen till Fader Vår ”Ty riket är ditt och makten och härligheten i evighet, amen” finns inte med i de bästa och flesta handskrifterna som en avslutning efter Matteus 6:13. Den har sannolikt förts in i texten, eftersom denna avslutning kom att användas i liturgin.

När det finns skillnader mellan olika handskrifter, s.k. olika läsarter, kan i de flesta fall ett närmare studium klara ut hur skillnaden uppstått och vilken ordalydelse den ursprungliga texten hade. I de fall man inte kan avgöra vilken text som är den ursprungliga, den rätta grundtexten, bör man ärligt i en fotnot tala om att det finns andra handskrifter som har en annan ordalydelse och sedan ange den.

Comma Johanneum

En uppmärksammas skillnad mellan de gamla översättningarna som bygger på Textus receptus och översättningar från senare tid är 1 Joh. 5:7-8. Detta ställe kallas ”comma Johanneum”. Ordet ”comma” betyder kort sats och den korta sats som finns som ett tillägg i Textus receptus markeras här med halvfet stil: **”Ty tre äro som wittna i himmelen, Fadren, Ordet och then Helige Ande: och the tre äro et. Och tre äro the som wittna på jorden, Anden, Watnet och Blodet: och the tre äro til et”** (Karl den XII:s bibel). Inte ens Erasmus hade med comma Johanneum i sina två första utgåvor. Han tog med det först i sin tredje utgåva 1522.

Nästan alla handskrifter till 1 Joh. 5:7-8 har ordalydelsen: *”Ty det är tre som vittnar: Anden, vattnet och blodet, och de tre är samstämmiga.”* Eftersom Bibeln så tydligt lär att Gud är treenig och de tre personerna i den ende sanne Guden är helt samstämmiga, är det naturligt att många kristna har tänkt på Guds treenighet i samband med denna vers. Sakerligen har många bibelutläggare gjort en markering om treenigheten i marginalen till texten. Vi har tidigare nämnt att det var vanligt att göra korta förklarande kommentarer i textmarginalen och att de som kopierade texten ofta även kopierade marginalkommentarerna.

Den stora mängd av handskrifter som vi numera har tillgång till visar

med all önskvärd tydlighet att comma Johanneum är en teologisk kommentar som inte hör med till själva bibeltexten. Kommentaren fördes in i texten först under medeltiden och då i en latinsk översättning av Nya testamentet. Även om de tillagda orden lärde treenigheten, tog inte Luther med dem och lät dem aldrig ingå i sin översättning. År 1550 opponerade sig Bugenhagen mot dessa ord ”av sanningskäl”. Så att påstå att en reformationsbibel måste ha med dessa ord är i själva verket att handla i strid med reformatörerna Luther och Bugenhagen.

Reformationsbibeln

I början av 1994 startades arbetet med en språklig bearbetning av Karl XII:s bibel. Projektet fick namnet Reformationsbibeln. Nya testamentet finns redan utgivet och arbetet pågår nu med Gamla testamentet. Vi har redan nämnt att Karl XII:s bibel är en bra bibelöversättning som visar en god teologisk förståelse av Bibelns frälsningshistoria och vad Bibeln lär om Kristus och hans frälsningsverk. Vi hoppas att en god språklig bearbetning av Karl XII:s bibel kommer att befrämja bibelstudiet och biblisk kristendom.

Det tragiska är emellertid att svenska reformationsbibelsällskapet på ett ohistoriskt sätt upphöjer Erasmus epokgörande men ändå i mångt och mycket bristfälliga sammanställning av ett grekiskt textunderlag till Nya testamentet som identisk med den ursprungliga grundtexten. Man säger t.o.m.: ”Vår översättning utgår ifrån en grekisk text, som har varit i oavbruten användning under hela den kristna epoken.” Vidare: ”Vid de få tillfällen när *Karl XII:s kyrkobibel* avviker från *Textus Receptus* så har vi med hjälp av grekiskskunnig expertis översatt *Textus Receptus* direkt. Det innebär att *Reformationsbibeln* är en grundtexttrogen översättning av *Textus Receptus*.” Men *Textus receptus* är ju ingen ursprunglig handskrift utan ett försök att rekonstruera en text som är så nära det försvunna originalet som möjligt. Att inte sakligt studera alla de handskrifter som nu finns i detta rekonstruktionsarbete utan bara beakta en rekonstruktion som gjorts på ett begränsat textmaterial inger inte förtroende.

Det är utmärkt att svenska reformationsbibelsällskapet vill kämpa för full bibeltrohet och biblisk teologi. Men en presentation av *Textus receptus* och handskriftssituationen som lätt kan konstateras vara grovt vinklad stärker inte förtroendet för Bibeln. Inte heller inger det förtroende när det påstås att en grundtext utan de kompletterande tilläggen i *Textus receptus* är exempel på kritik mot Bibelns lära om treenigheten

och Kristi gudom. En rad skillnader mellan olika handskrifter har ingenting med dessa läror att göra. De är fast förankrade i Bibeln genom att de upprepas så många gånger. Rationalisterna finner inget stöd i Bibeln för sina angrepp på dessa läror. De hämtar sitt stöd i utombibliskt, rationalistiskt och naturalistiskt tänkande.

Enligt Skriften är det en synd om man tar bort ord från den ursprungliga bibeltexten. Men det är likaså en synd om man gör tillägg till den ursprungliga texten. De som sätter likhetstecken mellan Textus receptus och den ursprungliga grundtexten menar att senare översättningar begår en synd genom att ta bort delar av Guds ord. Men om nu senare översättningar i detta fall följer den ursprungliga grundtextens omfång, är det i stället försvararna av Textus receptus som syndar. Man får ju inte heller göra tillägg till Guds ord!

Nya Folkbibeln 2014

NT & Psaltaren, mellanformat,
hård pärm, röd

Pris 150:-

NT & Psaltaren, mellanformat,
dragkedja, konstskinn, svart

Pris 250:-

Kan beställas från

BIBLICUMS FÖRLAG

Hantverkaregatan 8, 341 31 Ljungby

Tel 070-3938127. E-mail: biblicum@biblicum.se

Romarbrevet – del IX

av Egil Edvardsen

Det nya livet i Kristus (Rom 6:12-23)

I förra artikeln gick vi igenom kap. 6:1-11 och såg hur Paulus betonar vilket obegripligt under som skett med oss som är döpta till Kristus, nämligen att vi har dött med Kristus och uppstått med honom. Vi är döda från synden och har uppstått till ett nytt liv.

I verserna 12-23 talar Paulus om det nya livet som en kristen lever. Det är viktigt att vi som utgångspunkt har klart för oss att denna undervisning riktas till kristna, inte till dem som ännu inte kommit till tro. Paulus ”väntar inte någon god frukt från ruttna träd” (Rosenius). Han uppmanar till helgelse dem som blivit förenade med Kristus genom tron.

Paulus har före kap. 6 utförligt undervisat om den rätta grunden för allt sant kristet liv: rättfärdiggörelsen och Guds nåd i Kristus. Han förklarar i kap. 6 hur innerligt förenade vi blir med Kristus i dopet. Vi dör med Kristus, bort från synden, och uppstår till ett nytt liv. Först när Paulus presenterat den rätta grunden kan han bygga vidare på den och undervisa om det nya livet.

I det följande visar Paulus att detta att bli en kristen inte innebär att vi är färdiga med synden för alltid. Att bli kristen är inte detsamma som att bli syndfri i detta livet.

Paulus inleder med en förmaning: *Synden ska därför inte regera i er dödliga kropp så att ni lyder dess begär* (vers 12). Två saker lär vi oss av denna förmaning: 1) Synden är alltjämt en realitet hos en kristen, men 2) vi ska inte låta den regera på ett sådant sätt att vi lyder dess begär.

En del hävdar att en kristen kan bli helt syndfri i detta livet. Men en sådan lära är inte biblisk. I nästa kapitel kommer Paulus med en ingående beskrivning av hur han själv dagligen erfar syndens realitet i sin egen natur. Han skriver bl a: ”Jag vet att det inte bor något gott i mig, det vill säga i mitt kött. Viljan finns hos mig, men inte förmågan att

göra det goda. Det goda som jag vill gör jag inte, men det onda som jag inte vill, det gör jag” (7:18-19, läs också Matt 26:41).

I vers 13 fortsätter Paulus med att formulera samma förmaning med lite andra ord: *Ställ inte era kroppar i syndens tjänst som redskap för orättfärdigheten*. Medan han i vers 12 har talat om synden som något som vill regera, tillägger han här att synden använder kroppen som ett redskap mot allt som är rätt och gott. Synden strider mot allt som är rätt och gott.

Tidigare har vi påtalat att synden är något andligt och har sitt ursprung i hjärtat (jfr Matt 15:19). I Rom 6:12ff talar Paulus om synden i den dödliga kroppen och i dess lemmar. Synden ska inte tillåtas få låna våra lemmar. ”Må fridens Gud själv helga er helt och fullt” (1 Tess 5:23). Kroppen är det organ som det kristna livet ska levas genom. Det är en fara om vi betraktar den kroppsliga och praktiska sidan av helgelsen som mindre viktig. Vi kan ha lätt för att tänka att helgelsen består i att vara andlig och tänka fromma tankar. Kroppen ska ju ändå dö en gång och gå under, därför behöver vi väl inte tänka så mycket på den. Men Paulus förmanar oss att inte låta synden regera i vår dödliga kropp. Det är omöjligt att tillhöra Kristus och samtidigt erbjuda sina lemmar som redskap mot det goda.

Efter två negativa förmaningar i vers 12 och 13a följer en positiv: *Ställ era kroppar i Guds tjänst som redskap för rättfärdigheten* (vers 13b). Det är inte nog att låta bli att ställa kroppen i tjänst åt det onda. Det är inte nog att vara neutral i kampen mellan det onda och det goda. *Ställ er i Guds tjänst!* Han vill ha villiga händer och fötter som tjänar honom här på jorden.

Paulus påminner i vers 13b på nytt om det som alltid är motivationen för en kristen: *Ni som var döda men nu lever*. Vi var en gång döda på grund av våra synder (Ef 2:1), men Gud har uppväckt oss till ett nytt liv. ”Han gjorde oss levande med Kristus”, ”när vi ännu var döda genom våra överträdelser” (Ef 2:5). *Han* gav oss liv, *han* gjorde oss levande. Om han inte hade gjort det, hade vi alltså varit andligt döda. Därför vill vi ställa oss i tjänst åt honom. Motivationen är vad han i sin stora nåd har gjort (jfr 1 Joh 4:19).

Vers 14 är inte en befallning utan ett löfte och en försäkran: *Syndens ska inte vara herre över er, för ni står inte under lagen utan under nåden*. Synden har oss inte längre i sitt våld. Orsaken till detta är att en kristen inte längre står under lagen utan under nåden. Så länge vi står under

lagen är vi inte fria från synden. Lagen klarar nämligen inte av att göra slut på syndens herravälde. Lagen förbjuder synden men klarar inte av att hindra den. Den hjälper oss inte att låta bli att synda.

Det Paulus säger i vers 14 är svårt att förstå för den oomvända människan. Paulus säger att synden inte ska vara herre över oss, ”för ni står inte under lagen utan under nåden”. En sådan tanke förstår inte förnuftet sig på. Vanligtvis tänker människor att det behövs regler och lagar för att hindra människor att göra fel eller synda. Annars skulle det bli totalt kaos och anarki.

Att människor behöver lagar och regler för att kunna göra det som är rätt är korrekt när det gäller världsliga och jordiska ting. Men på det andliga området är det precis tvärtom. Paulus skriver till dem som kommit till tro på Jesus som sin Frälsare och har fått ett nytt andligt liv genom tron på honom. Motivationen till att leva det nya livet och drivkraften i alla kristna är tacksamheten över det som Gud i sin stora nåd har gjort mot dem genom Kristus. Motivationen i det nya livet är *inte* fruktan och straff utan tacksamhet för Guds nåd i Kristus.

För alla kristna gäller detta: Vi står inte under lagen utan under nåden. Och är vi under nåden, är vi fria från synden. Vi är fria från syndens straff och fördömlse, och vi är fria från syndens herravälde. I nåden finns det både syndaförlåtelse och kraft till ett nytt liv. I det nya livet regerar inte lagen utan nåden (Rom 5:21). Där nåden regerar kan inte synden regera. Därför är det nåden som är motivationen till att stå emot synden, inte lagen.

I resten av kapitel 6 tar Paulus upp en invändning som många lätt kan komma med: Leder inte friheten från lagen att man tar det lätt med synden? *Hur är det då? Ska vi synda, eftersom vi inte står under lagen utan under nåden?* (vers 15). I vers 1 tog Paulus upp den falska tanken att eftersom nåden alltid är större än synden (5:20), kan vi fortsätta att synda så att nåden blir ännu större. Här i vers 15 tar han upp den felaktiga uppfattningen – som kanske är mycket vanligare – att vi kan synda för att nåden är stor. Det är inte så farligt att synda, för vi får säkert förlåtelse. Vi står ju under nåden.

Också denna falska tanke blir direkt avvisad av Paulus: *Verkligen inte!* Paulus förklarar varför denna tanke är falsk. Att fortsätta att synda betyder bara *en* sak, nämligen att vi är syndens slavar. Frihet från lagen betyder inte att vi blir vår egen herre och vår egen lag.

I Matt 6:24 undervisar Jesus om en viktig sanning som gäller alla

människor: "Ingen kan tjäna två herrar. Antingen kommer han att hata den ene och älska den andre, eller hålla fast vid den ene och förakta den andre." Detsamma gör Paulus här i Rom 6. Det finns bara två herrar vi kan tjäna: *Vet ni inte att om ni ställer er som slavar under någon och lyder honom, då är ni hans slavar och det är honom ni lyder: antingen synden, vilket leder till död, eller lydningen vilket leder till rättfärdighet?* (vers 16). Detta upprepar Paulus i vers 18, 20 och 22. Den som ställer sig i tjänst och lyder antingen synden eller det som är rätt och gott, blir bunden av den makt han tjänar och blir dess slav.

Vilken herre har den troende? *Gud vare tack! Ni var slavar under synden, men nu har ni av hjärtat börjat lyda den lära som ni blivit överlämnade åt* (vers 17). En kristen lever under nåden (vers 15). Nåden är hans "herre". Han lever i tron på evangeliet om Gud nåd i Kristus Jesus. Denna "lära" är han lydig mot, dvs han låter evangeliet, inte synden, få vara det rådande i hans liv. Evangeliet om nåden i Kristus råder i hans hjärta och motiverar honom till att göra det som är rätt.

De troende har av hjärtat börjat lyda "den lära som ni blivit överlämnade åt". På flera ställen i breven talar Paulus om det som han har "överlämnat" åt de troende, som de fått ta emot: "Bröder, jag vill påminna er om evangeliet som jag *predikade* för er, som ni *tog emot* och som ni står fasta i... Jag *förde vidare* till er det allra viktigaste, *vad jag själv har tagit emot*" (1 Kor 15:1 och 3, läs också Gal 1:9, Fil 4:9, 1 Tess 2:13, 2 Tess 3:6). Evangeliet, läran om nåden i Kristus, är något som vi har fått överlämnat till oss. Därför ska vi stå fasta i det, inte förändra det, inte förneka det, utan vara lydiga mot det av hjärtat, tro på det och föra det vidare till kommande generationer.

Av naturen var romarna, liksom alla andra människor, födda med synd. Av naturen var de "slavar under synden" (vers 17). Villigt underkastade de sig synden. Men det skedde en förändring: *Nu är ni befriade från synden och slavar hos rättfärdigheten* (vers 18).

Hur blir människor befriade från synden? Jesus säger: "Om ni förblir i mitt ord är ni verkligen mina lärjungar. Ni ska lära känna sanningen, och sanningen ska göra er fria... Om nu Sonen gör er fria blir ni verkligen fria" (Joh 8:31-32 och 36). Och Paulus skriver: "Där Herrens Ande är, där är frihet" (2 Kor 3:17). Det är Jesus själv som genom sitt ord och sin helige Ande frigör människor från synden. Den som tar sin tillflykt till Jesus får en helt annan herre. Men det är inte en herre som gör människor ofria utan som tvärtom gör dem "verkligt fria". Mot-

satsen till att vara befriad av Kristus är att vara slav under synden och syndens herre som är djävulen. Som sagt, det är omöjligt att tjäna två herrar. Och den som är slav under synden är totalt ofri. Han kan inte göra annat än det hans herre önskar. Men den som är befriad av Kristus har blivit slav ”hos rättfärdigheten”, nämligen nådens evangelium som motiverar honom och ger honom kraft till att göra det som är rätt.

I vers 19 upprepar Paulus med lite andra ord detsamma som han sagt i vers 13. Han vänder tillbaka till förmaningen att ställa sig i tjänst åt Herren. Han säger: *Jag använder en enkel bild för er mänskliga svaghets skull* (ordagrant: ”på grund av ert köttets svaghet”). Den bild han använder var ett välkänt fenomen i den grekisk-romerska världen, nämligen slaveriet. Även om slaveriet var mycket vanligt, var det likväl inte så att människor inte ville bli fria. Människan har en naturlig längtan efter frihet. Slaveriet strider mot människans frihetslängtan. Den som är slav har förlorat sin egen vilja och måste göra som andra säger.

Men det är just så Paulus – dvs Gud – vill att de kristna ska ha det. Ett Guds barn har blivit en ”slav”, dvs en tjänare ”i rättfärdighetens tjänst”. Paulus skriver: *Så som ni förr ställde era kroppar i orenhetens och laglöshetens tjänst till laglöshet, så ska ni nu ställa era kroppar i rättfärdighetens tjänst till helgelse* (vers 19).

Den otroende använder sin tid och sitt liv till att tjäna sig själv och göra det som är orätt i Guds ögon. Lika aktivt och uppoffrande ska de kristna använda sina liv i rättfärdighetens tjänst för det som är rätt – dvs det som är enligt Guds vilja. Detta är en utmanande uppmaning som den gamla människan inte gillar. För den innebär att vi låter vår egen vilja underordna sig Guds vilja. Att uppge sin egen vilja och följa en andans är egentligen detsamma som ”slaveri”. Därför brukar Paulus i vers 18 uttrycket ”slavar hos rättfärdigheten”.

Vem önskar gå in i ett slaveri? Men Paulus säger att det egentligen bara finns två alternativ för alla människor. Som vi har sett tidigare säger också Jesus att det bara finns två alternativ. Å ena sidan har alla en herre. Det är inte möjligt att vara neutral inför Gud (Matt 12:30). Å andra sidan kan ingen tjäna två herrar (Matt 6:24). Vad blir följderna av detta? Antingen har vi Gud till vår herre eller någon annan. Paulus uttrycker det så: *När ni var slavar under synden var ni fria från rättfärdigheten* (vers 20). Antingen är vi slavar under synden eller under rättfärdigheten.

Men vad fick ni då för frukt? frågar Paulus i vers 21. Dvs vad blev frukten av att vara slav under synden? Svaret är: *Sådant som ni nu skäms*

över. En kristen skäms över sin synd. Han tänker tillbaka på sitt tidigare syndiga liv och det är ingen ljuv tanke. Dessutom leder synden till död: *det slutar i döden*. Syndens yttersta konsekvens är både den lekamliga, andliga och eviga döden.

I vers 22 talar Paulus om alternativet: *Men nu när ni är befriade från synden och slavar hos Gud, får ni helgelse som frukt och till slut evigt liv*. Lägga märke till passivformen ”är befriade”. Romarna valde inte själva sin nya herre. Deras nya herre valde dem och befriade dem. Han friköpte dem ”från alla synder, från döden och djävulens makt, inte med guld eller silver utan med sitt heliga, dyrbara blod och oskyldiga lidande och död”. Varför? ”För att jag ska tillhöra honom, leva under honom i hans rike och tjäna honom i evig rättfärdighet, oskuld och salighet” (från Luthers förklaring till Andra trosartikeln i Lilla Katekesen).

Paulus avslutar detta avsnitt om en kristens seger över synden med de kända orden i Rom 6:23: *Syndens lön är döden, men Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre*. Döden är en ”lön”. En lön är något som vi har gjort oss förtjänta av. Därför är döden den lön vi får, eftersom vi har syndat (jfr Rom 5:12). Det eviga livet däremot är en ”gåva”. Det är något som vi får oförtjänt av bara nåd. ”Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva. Guds gåva är det” (Ef 2:8). Det eviga livet är inte en lön som vi har förtjänat utan en gåva som vi får helt och fullt av nåd för Jesu Kristi skull.

I Rom 6 talar Paulus om att vi har uppstått till ett nytt liv i dopet (v 1-11) och detta nya liv består i att stå i tjänst åt Gud (v 12-23). Också i detta nya liv är allt av nåd. Vår tjänst åt Gud är en frukt av den nya livsgemenskap med Kristus som vi har blivit insatta i genom dopet och tron. När så Gud kröner sina tjänare med det eviga livets nådegåva, blir det nåd utöver nåd. Finns det någon bättre motivation till att stå i tjänst åt Gud än detta att Gud ger oss allt av bara nåd?

(forts.)

”Inte utstuderade myter”

av Stefan Hedkvist

Några reflektioner med anledning av Petrus ord i sitt andra brev (1:16-21):

Det var inga utstuderade myter vi följde när vi förkunnade vår Herre Jesu Kristi makt och hans ankomst för er, utan vi var ögonvittnen till hans majestät. Han fick ära och härlighet från Gud Fadern när rösten kom till honom från den majestätiska Härligheten: ”Han är min Son, min Älskade. I honom har jag min glädje.” Den rösten hörde vi själva från himlen när vi var med honom på det heliga berget.

Så mycket fastare står nu det profetiska ordet för oss, och ni gör rätt i att hålla er till det som till ett ljus som lyser på en dyster plats tills dagen gryr och morgonstjärnan går upp i era hjärtan. Framför allt ska ni veta att ingen profetia i Skriften har kommit till genom egen tolkning. Ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har människor talat vad de fått från Gud.

Satans taktik

I Uppenbarelseboken skildras Mikael's strid med draken, den gamle ormen, det är djävulen eller Satan som förleder hela världen. Draken blev nedkastad till jorden. Där förföljde han kvinnan som fött Sonen, det är den kristna kyrkan. När det stod klart för honom att han inte kunde utrota kyrkan ändrade han strategi. Det heter: *I sitt raseri mot kvinnan gick draken bort för att strida mot hennes övriga barn, dem som lyder Guds bud och håller fast vid Jesu vittnesbörd.* Det innebär att han nu riktar in sig på varje enskild kristen i sina försök att dra så många som möjligt med sig i sitt fall. De kristna beskrivs som personer som lyder Guds bud och håller fast vid Jesu vittnesbörd.

Han har idag samma taktik som han använt från begynnelsen, att först skapa tvivel om vad Gud sagt. Det heter: *Men ormen var listigare än*

alla markens djur som Herren Gud hade gjort. Han sa till kvinnan: "Har Gud verkligen sagt..." Man kan säga att det är Djävulens hälsningsfras: *har Gud verkligen sagt...* Sedan drog han sin lögn om att de visst inte skulle dö utan få sina ögon öppnade och bli som Gud med kunskap om gott och ont. Han var listig så man kan gott kalla detta en utstuderad myt, historiens första. Sedan har det kommit många fler. Djävulen har en ständig produktion av falska argument mot tron, det är (för att anknyta till Uppenbarelseboken) som en rök som stiger upp ur avgrundens brunn som förmörkar solen och lägger jorden i mörker. Gemensamt för dessa myter är att de skapar tvivel om Gud verkligen sagt det han uppenbarat i Skriften, eller så säger de motsatsen så som ormen gjorde i trädgården: *ni ska visst inte dö.*

Petrus varnar församlingarna i mindre Asien för de nya lärare som smugit sig in och nu krävde deras uppmärksamhet. De falska lärarna sådde tvivel om apostlarnas förkunnelse och Gamla testamentets trovärdighet. Det ironiska är att de som kom med falska argument mot tron beskyllde apostlarna för att förkunna utstuderade myter. Alltså, de som kom med utstuderade myter beskyllde apostlarna för just detta: att de följde utstuderade myter när de förkunnade *vår Herre Jesu Kristi makt och hans ankomst.* De falska lärarna förnekade Jesu makt och hans ankomst. De sådde tvivel om att Jesus verkligen har all makt i himlen och på jorden. De förnekade att han har gudomlig makt att hålla det han lovat. De sådde tvivel om hans ankomst och fick människor att tro att han aldrig skulle komma tillbaka och att de därför inte var ansvariga inför honom för sin tro och sina gärningar. Det låter ju bekant. Deras myt hade stämpeln från utgivaren. Ormen sa till våra första föräldrar: *ni ska visst inte dö* när han frestade dem att göra tvärtemot vad Gud sagt. På samma sätt invaggas människor idag i falsk säkerhet med budskap som innebär att de inte är ansvariga inför Gud.

Nutidens stora myter har också stämpeln som gör det lätt att känna igen utgivaren. Den moderna bibelkritikens budskap kan sammanfattas så här: *har Gud verkligen sagt...* Den moderna bibelkritiken skapar tvivel om Skriftens tillkomst och sanning. Bibelkritiken vill framstå som vetenskap och det har gjort att många fromma kristna inte helt kunnat värja sig utan gett efter, för ingen vill ju framstå som ovetenskaplig och okunnig. Men det är inte vetenskap det handlar om utan mytbildning. Bibelkritiken drar helt enkelt en uppdiaktad historia om hur man tror Bibeln kommit till. Däremot har det blivit en populär historia som

åstadkommer samma sak som de falska lärarna i Mindre Asien. När den kristna kyrkan på apostlarnas och profeternas grund förkunnar vår Herre Jesu Kristi makt och ankomst, ja, då säger man att det är vad som fanns bara i apostlarnas huvuden, en gammal saga eller myt med andra ord.

Evolutionsteorin

Vår tids största myt som påverkar långt fler än bibelkritiken, men som går hand i hand med den, är evolutionsteorin. Den framställs också som vetenskap men har i verkligheten inte det minsta med vetenskap att göra. Man drar helt enkelt en historia om hur livet uppkommit och utvecklats.

Omvänd gravitation

Myten börjar med "big bang". Enligt teorin så fanns det i början en omvänd gravitation som gjorde att materia *stötte ifrån varandra* så att universum expanderade. När universum nådde en viss rymd slog plötsligt den negativa gravitationen om till att bli den gravitation som vi nu kan observera: att materia *dras till varandra*. Alla borde förstå att detta inte har något med vetenskap att göra utan är en utstuderad myt.

"Ursoppa"

Enligt evolutionsteorin fanns det på minst en planet i universum en ursoppa med kemikalier där liv uppstod spontant. Men detta har inte heller något med vetenskap att göra. Även den enklaste levande organism innehåller en ofantlig mängd genetisk information, informationskanaler och avläsare. En förutsättning för liv är att allt detta finns färdigt på en gång. Det kan omöjligt uppstå spontant.

Aliens

De lärde förstår att det är omöjligt för liv att uppstå spontant här på jorden och därför berättas historien om "aliens" som planterat liv på jorden. Det är ett erkännande av att det krävs en överlägsen intelligens för att liv ska uppstå. Tron att aliens orsakat livet på jorden har ingenting med vetenskap att göra. Men det är ett härligt evangelium för köttet. Inför Gud, vår Skapare, som ser i det fördolda är varje människa ansvarig för sin tro och sitt liv men ingen behöver stå till svars inför frånvarande aliens.

Mutationer

Evolutionister spekulerar om hur det första implantatet utvecklats genom mutationer. Det har heller inget med vetenskap att göra eftersom det enda man vet är att mutationer förstör genetisk information i enormt mycket högre takt än det åstadkommer något annat. Mutationer dödar förr eller senare allt levande. En så dödlig mekanism vill man tro på som livets källa. Man tror helt enkelt på döden. Hur kan det komma sig att denna myt omfattas av så många? Den är likt röken ur avgrundens brunn som förmörkar solens ljus.

Lögner som om och om igen upprepas

”Om en lögn upprepas tillräckligt många gånger blir den en sanning.” Vet ni vem som sagt det? Josef Goebbels, Hitlers propagandaminister. Naturligtvis är det inte sant. En lögn blir aldrig en sanning hur många gånger den än upprepas. Men folk kan börja tro att det är en sanning. Så är det med de nutida myterna som bibelkritiken och evolutionisterna framför. De framförs om och om igen och folk börjar tro på dem. Och det är ett evangelium för vår syndiga natur. Det förvandlar förkunnelsen av Jesu makt och ankomst till en saga. Är Jesu ankomst en myt så behöver man inte stå till svars inför honom för sin tro och sina gärningar. Då är man befriad från Gud. Det är ett evangelium för syndamänniskan att höra att man är fri att göra som man vill. Den enda lag som man behöver hålla är landets lagar, i övrig har man sitt liv i egna händer.

Grunden för all kristen tro

Petrus visste att grunden för all kristen tro är apostlarnas och profeternas undervisning. Det är själva grunden för kyrkan och någon annan finns inte. Rycker man undan den faller hela byggnaden. Därför påminde han församlingarna om vad han som apostel sett och hört. Petrus, Jakob och Johannes var ögonvittnen till Jesu majestät. Mot slutet av sin verksamhet i Galileen tog Jesus dem med upp på ett mycket högt berg. Där fick de se något som ingen annan människa kommer att få se förrän på den yttersta dagen, Guds Sons verkliga härlighet. Han förvandlades inför dem: *hans ansikte lyste som solen, och hans kläder blev vita som ljuset*. Ett lysande moln sänkte sig över dem. Petrus kallar molnet ”den majestätiska Härligheten”. Ur molnet kom en röst till Jesus som sa: *Han är min Son, min Älskade. I honom har jag min glädje*. Petrus betygar: *Den rösten hörde vi själva från himlen när vi var med honom på det heliga berget*.

”Den majestätiska Härligheten” eller HERRENS härlighet har uppenbarat sig i form av en eld, en rök, ett starkt ljus eller ett skinande moln vid viktiga ögonblick i frälsningshistorien. Uppenbarelsen av HERRENS härlighet markerar ett viktigt steg fram emot den utlovade förlossningen. Gud uppenbarade sig för Abraham i en rykande eld, för Mose i den brinnande busken, HERRENS härlighet gick före Israel vid uttåget ur Egypten i en pelare av rök och eld, när templet invigdes i Jerusalem fylldes det av HERRENS härlighets rök, när Jesus var född lyste HERRENS härlighet kring herdarna och Petrus, Jakob och Johannes fick se ”den majestätiska Härligheten” på berget. Genom uppenbarelsen av HERRENS härlighet på förklaringsberget bekräftade Fadern Jesu ord och gärningar, så som rösten också sa. Petrus hade själv hört rösten. Till skillnad från mytomanerna var apostlarna *ögonvittnen*. Det var ingen myt när apostlarna förkunnade Jesu makt och ankomst utan de vittnade om vad de sett och hört.

Dold härlighet

Att Jesus dolde sin gudomliga härlighet gjorde lärjungarna vacklande i tron ibland. Vi hör i evangelierna att lärjungarna ibland tvivlade på grund av händelser under Jesu förnedring. Efter Jesu död och begravning hör vi lärjungarna som var på väg till Emmaus berätta hur överstepräster och rådsherrarna utlämnat Jesus till en dödsdom och korsfäst honom. Och så säger de besviket: *Men vi hade hoppats att han var den som skulle frälsa Israel.*

Jesus dolde sin gudomliga härlighet under en tjänares dräkt. Jesu framträdande under sin förnedringstid – hans födelse i fattigdom, hans framträdande som en ödmjuk tjänare, hans lidande och död – gjorde både vänner och fiender osäkra på hans himmelska ursprung. Vår tro kan också ibland vackla av samma anledning, eftersom vi blir besvikna på hans dolda sätt att komma till oss, i dopet, i nattvarden, i ordet, som kräver tro utan att se. Men för trons öga är hans himmelska ursprung uppenbart. Allt han gjorde och sa var förutsagt i de heliga Skrifterna. De som på Skriftens grund redan trodde på honom kände igen honom, t ex Simon i templet. Med sitt vittnesmål, ett ögonvittnes berättelse, ville Petrus stärka tron hos de kristna så att de kunde vara säkra på att Jesus var den han sagt sig vara, att han fullbordade vad han sagt han skulle fullborda, att han har makt att ge vad han lovat han ska ge.

En skriftlig källa – ”det profetiska ordet”

Petrus hänvisade förvirrade kristna också till en annan tillförlitlig källa, alltså inte bara apostlarnas vittnesbörd. Han skriver: *Så mycket fastare står nu det profetiska ordet för oss, och ni gör rätt i att hålla er till det som till ett ljus som lyser på en dyster plats tills dagen gryr och morgonstjärnan går upp i era hjärtan.* I en tid då många trädde fram och gjorde anspråk på att vara talesmän för Gud, så var det tryggt att veta att det fanns en skriven, orubbligt tillförlitlig källa till kunskap om Gud.

Satan är mörkets furste. Alla som tjänar honom sprider mörker omkring sig, oavsett om de är medvetna om det eller inte. I detta mörker lever människor, stolta över sin godhet och fientliga mot budskapet att vi behöver en Frälsare. De är belåtna med att själva kunna bestämma vad som är rätt och fel. Andra som lever i mörkret känner ångest och rädsla. De är plågade av ett ont samvete utan att veta att de har en Frälsare. Åter andra bryr sig inte ett dugg om andliga ting. De är helt likgiltiga. Likt djur bryr de sig bara om att tillfredsställa sina begär.

Satan använder falska lärare och utstuderade myter för att dra även kristna in i någon form av mörker. Paulus skriver i 2:a Kor: Om vårt evangelium är dolt, så är det dolt för dem som går förlorade. Den här världens gud har förblindat de otroendes sinnen så att de inte ser ljuset som strålar från evangeliet om Kristi härlighet, han som är Guds avbild.

Skriften, ”det profetiska ordet”, är Guds absolut tillförlitliga ord. Vi kan förlita oss helt och hållet på Skriften. Det bästa sättet för kristna att bli starka i tron är att gå till Skriften. De vedervärdigheter som bolmar upp ur avgrundens brunn förmår ingenting mot Kristi evangelium. Petrus skriver att det är ”ett ljus om lyser på en dyster plats”. Den dystra platsen är vårt sinne och vårt hjärta. Vi gör rätt i att hålla oss till Skriften, för den är ett ljus som driver bort allt mörker, all förvirring som strömmar ut från helvetets portar. Allt eftersom Guds ord får rum i våra hjärtan försvinner mörkret och dagen gryr.

”Morgonstjärnan”

Jesus är Skriftens kärna och stjärna. Han kallas Morgonstjärnan i Uppenbarelseboken. När han kom till jorden lyste HERRENS härlighet och signalerade att nu skulle mörkets makt brytas, nu skulle synden, döden och helvetet besegras. Guds ord reflekterar Kristi härlighets ljus. Kristna längtar efter den dag då de med sina ögon får se det Petrus, Jakob och Johannes fick se – Jesus Kristus i majestätisk härlighet. Det

sker vid hans ankomst när han hämtar sina troende till den himmelska boning han berett för dem.

Sann och falsk information

Varje människa här på jorden som vill veta något om sin Skapare måste leta efter en källa till sann information. De falska lärare som hade smugit in förödande irrläror i församlingarna i Mindre Asien utnyttjade folket med hjälp av falska argument. Drivna av girighet, maktbegär, smicker eller vad det kan vara, har falska lärare i alla tider försökt ersätta Guds ord med sina egna ord, Guds auktoritet med sin egen. Människobud och utstuderade myter har orsakat enorm skada på människors tro och liv genom historien. Människors fantasi är outtömlig när det gäller att hitta på falska argument mot tron. Det är något som falska lärare prackar på omogna och osäkra kristna.

Det finns en absolut tillförlitlig källa till information om vår Skapare och Frälsare. Det vill Petrus att vi framför allt ska veta. Ingen av författarna till Bibelns böcker har själv hittat på materialet. Var fick de då sin information? Ledda av den helige Ande har de talat och skrivit vad de fått från Gud. Petrus skriver: *Framför allt ska ni veta att ingen profetia i Skriften har kommit till genom egen tolkning. Ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har människor talat vad de fått från Gud.*

Denna process kallas ”inspirationen”. Den innebär att den tredje gudspersonen, den helige Ande, gett information från Gud till utvalda personer, profeter och apostlar, drivit dem att skriva ner sitt vittnesbörd och övervakat skrivandet så att resultatet är Guds eget ord, inte människotankar. Ur Skriften talar Gud till oss, ur varje sida i denna bok, i varje mening och varje ord. Vi kan helt förlita oss på Skriften. Vi ska ägna oss åt den och låta Guds ord få stort rum i våra hjärtan, för det profetiska ordet är ett klart ljus som lyser på en dyster plats.

Vem var Herodes?

av Ola Österbacka

När man läser evangelierna och Apostlagärningarna möter man då och då namnet Herodes. Jesu födelse ägde rum på kung Herodes tid (Matt 2). Efter att de vise männen efter besöket i Betlehem lämnat landet utan att ha återvänt till kungen lät han döda alla små pojkar i Betlehem och trakten däromkring. En tid därefter dog han.

Vi får senare (Matt 14) läsa om hur landsfurstens Herodes (kallas senare kung) hade låtit gripa Johannes Döparen för Herodias skull, som var gift med hans bror Filippus. I Mark 6 får vi veta att han hade gift sig med Herodias.

Lukas berättar (kap. 23) om hur Herodes var i Jerusalem under påsken när Jesus hade fångslats. Han hade varit ovän med Pilatus, men nu blev de båda vänner.

I Apg 12 omtalas hur kung Herodes lät gripa och misshandla några i församlingen, bland annat aposteln Petrus. Men en ängel räddade honom ur Herodes hand.

Herodes omtalas också på ett intressant sätt i Apg 13 där Manaen, en av profeterna och lärarna i Antiokia, sägs ha varit fosterbror till landsfurstens Herodes.

Även om namnet Herodes inte används återkommer en kung från Herodes hus i Apg 25–26, nämligen Agrippa. Han kallas kung och besöker landshövding Festus i Caesarea.

Dessa namn kan vålla förvirring när man läser evangelierna och jämför dem med Apostlagärningarna. Vi ska därför studera Herodes kungahus lite närmare. Med ingifte mellan familjerna, även direkt incest, är det dock inte lätt att bringa ordning i röran. Herodes hus är invecklat också för historikerna.

Dynastin grundas

Släktutredningen börjar med Antipas (död 78 f. Kr.), som var av en förnämlig idumeisk släkt. Idumeen låg söderut från Döda havet mot Akabaviken till, i Gamla testamentet känt som Edom.

Antipas son Antipater, som även bar tillnamnet Iduméern, blev ståthållare över Judeen och Galileen år 47 f. Kr. men mördades fem år senare. Han kan sägas vara den som grundade Herodes-dynastin. Josefus, den romersk-judiska historieskrivaren från det första århundradet, berättar att Antipater konverterade till judendomen med sin familj under påtryckning från hasmoneerna, som var namnet på judiska regenter i Judéen efter mackabeertiden från 140 f. Kr. Han fick en hög position där, och genom en skicklig politisk verksamhet i Rom kunde han utverka makt för sina söner, i första hand för Herodes.

Herodes betyder hjältemodig, men familjen kännetecknades mest av list och hänsynslöshet och åtnjöt ingen aktning bland rättroende judar.

Herodes den store (Herodes I)

Från Nya testamentet känner vi till den grymme Herodes, som lät avrätta de små barnen ”i Betlehem och hela dess omgivning”. Han kallas den store och var kung av Judeen, Galileen, Itureen och Trakonitis från år 37 f. Kr. till 4 f. Kr. (Notera att tidpunkten för Jesu födelse är felplacerad i historien. Sannolikt är den rätta födelsetiden år 5 före vår tideräkning.)

Judeen och Galileen är vi bekanta med från evangelierna. Itureen nämns bara en gång i Bibeln, nämligen i samband med presentationen av hur Johannes Döparen inledde sin verksamhet, Luk 3:1. Det är inte lätt att utifrån historiska källor placera Itureen exakt på kartan, men troligen låg det norr om Israel i trakten av berget Libanon. Trakonitis nämns inte heller på andra ställen än hos Lukas. Det låg öster om Itureen, söder och sydost om Damaskus i Syrien.

Herodes föddes år 74 f. Kr, en av Antipater iduméerns fyra söner. Herodes är känd från sitt våldsamma liv. Hans liv har utförligt beskrivits av Josefus. Herodes var gift flera gånger och hade många barn. Han var sjukligt misstänksam och drog sig inte för att kallblodigt avrätta sina hustrur och barn.

Att Herodes kallas den store beror inte minst på hans storslagna byggnadsverk och på hans begåvning som administratör. Det andra templet i Jerusalem, som brukar kallas Herodes tempel, började han enligt Josefus restaurera och förstora år 20 f. Kr. I Joh 2:20 får vi veta att tempelbygget hade pågått i 46 år, vilket skulle tyda på att Jesu offentliga verksamhet inleddes år 26/27 (se S. Erlandsson, *Vem är han?* s. 14ff). Han lät också bygga fästningen Masada. I Apg 23:35 berättas att Paulus stod under bevakning i Herodes palats i Caesarea.

Herodes första son Antipater II var hans enda med den första hustrun Doris. Denna Antipater är inte omnämnd i Bibeln. Herodes såg till att han avrättades en kort tid innan han själv dog. Hans andra hustru Mariamne I (dotter till hasmoneern Alexandros) avrättades redan år 29 f. Kr. och efterlämnade sönerna Alexander och Aristobulus IV, vilka båda blev avrättade år 7 f. Kr. Den tredje hustrun var Mariamne II, som var dotter till översteprästen Simon. Hennes son var Herodes Filippus, även kallad Herodes II, som enligt Matt 14:3 var gift med Herodias. Vi återkommer till honom.

Herodes föreskrev att riket skulle delas mellan tre av hans söner: Arkelaus, Antipas och Filippus. Eftersom området behärskades av Rom måste varje maktskifte godkännas av kejsaren, vilket inte alltid var självklart och som förorsakade intriger.

Herodes Filippus I, även kallad Herodes II (son nr 4)

Det råder en viss förvirring hur denne Herodes I:s fjärde son ska benämnas. En del menar att han inte alls ska heta Filippus. Han har nämligen förväxlats med Herodes Filippus II alias Filippus Tetrarken.

Herodes II var son till Mariamne II. Han var gift med Herodias, dotter till Aristobulus IV, Herodes den stores andra son som avrättades år 4 f. Kr. Han var alltså halvbror till sin hustrus far. Han skulle egentligen ha varit arvinge till Herodes I men han fräntogs sin ställning av sin far strax innan han dog på grund av intriger.

Herodes II och Herodias hade en dotter som dansade inför Herodes Antipas och blev orsak till avrättningen av Johannes Döparen. Enligt en osäker tradition hette dottern Salome.

Herodes Arkelaus (son nr 5)

Tack vare att en rad äldre söner avrättades kom den femte sonen Arkelaus, vars mor var samariskan Maltake, att arva Judeen, Samarien och Idumeen efter sin far (Matt 2: 22). Arkelaus skulle enligt Herodes önskan bli kung, men han fick nöja sig med titeln etnark. Ordet, som betyder folkledare, finns i 2 Kor 11:32 och översätts där med ståthållare. Titeln tetrark, som betyder fjärdedelsfurste, användes för de andra delarna av Herodes rike.

Också Arkelaus var, likt sin far, känd för sin grymhet. Han regerade från 4 f. Kr. till 6 e. Kr. då han avsattes och Judeen ställdes direkt under romerskt styre. Han dog ca 18 e. Kr. Nästa gång en judisk regent över samma område omtalas är namnet Agrippa I.

Herodes Antipas (son nr 6)

Vi kommer nu till den Herodes som är känd från evangeliernas berättelser om Jesu lidande. Han var Antipas och var Johannes Döparens mördare. Han var son till Maltake, Herodes I:s fjärde hustru och helbror till Arkelaus. Han var tetrark över Galileen och Perea (området på andra sidan Jordan) från 4 f. Kr. till 39 e. Kr. Det var honom som Johannes Döparen tillrättavisade, eftersom han levde och gifte sig med Herodias. Han hade före det varit gift med en dotter till kung Aretas (en nabatéer, ett arabiskt folkslag som bodde på den arabiska halvön, nämns i 2 Kor 11:32).

Antipas var den som förhörde Jesus, sedan Pilatus hörde att Jesus var från Galileen. Han ville se något tecken, men han kunde inte få Jesus att säga ett ord och sände honom tillbaka till Pilatus efter att han som ett hån hade klätt på honom en praktfull dräkt.

Filippus Tetrarken (son nr 7)

Filippus Tetrarken (fjerdedelsfurste) är den Herodes som nämns i Luk 3:1, tetrarken över Itureen och Trakonitis. Det verkar som om han inte själv använde dynastinamnet Herodes, i motsats till sina halvbröder Arkelaus och Antipas men han är också benämnd Herodes Filippus II. Han var son till Kleopatra av Jerusalem, som var Herodes femte hustru. Han var gift med sin brorsdotter Salome, dotter till Herodias och Herodes II. Han är känd för att ha återuppbyggt Caesarea Filippi.

Regeringstid: från 4 f. Kr. till sin död 34 e. Kr.

Herodes Agrippa I (sonson)

Agrippa I var son till Herodes I:s tredje son Aristobulus IV och syster till Herodias. Han var fånge i Rom tills kejsar Tiberius dog den 16 mars år 37. Samma år blev han kung över Filippus tetrarki och var kung i hela Palestina 41–44 e. Kr. Det var han som under namnet Herodes satte igång en förföljelse av församlingen i Jerusalem, då också Petrus sattes i fängelse och troligen skulle ha avrättats om han inte hade befriats av en ängel (Apg 12).

Efter att hans planer mot Petrus misslyckats berättas att han reste till Caesarea och stannade där. Där hyllades han som en gud vid en mottagning. En följd av detta övermod var att han slogs av Herrens ängel och blev uppäten av maskar innan han dog (Apg 12:23).

Herodes Agrippa II (sonsons son)

Agrippa I var far till Herodes Agrippa II samt döttrarna Berenike (Berenice) och Drusilla. Den sistnämnda var gift med ståthållaren Felix (Apg 24:24). Agrippa II var den sjunde och siste kungen av Herodes hus, de s.k. herodianerna. År 50 fick han rätt att tillsätta överstepräster i Jerusalem. År 53 fick han Filippus område. Han var angelägen om att inte stöta sig med judarna. Under hans tid fullbordades templet i Jerusalem, som sedan förstördes några år senare. Han anslöt sig till romarna sedan han misslyckats med att slå ner judeupproren. Han dog omkring år 100.

I Apg 25–26 berättas att kung Agrippa och Berenike kom till Caesarea och besökte den nye ståthållaren, Festus, och hur Paulus höll ett försvarstal inför dem. Agrippa och Berenike presenteras som ett par, och i verkligheten levde de samman som gifta trots att de var syskon.

FAKTARUTA

Herodes den store, kung av Judeen, Galileen, Itureen och Trakonitis, 37–4 f. Kr.
Söner (förutom flera mindre kända):

- **Antipater**, mor: *Doris*. Omnämns inte i Bibeln.
- **Alexander**, mor: *Mariamne I*; omnämns inte i Bibeln. Avrättades 7 f. Kr.
- **Aristobulus**, mor: *Mariamne I*. Omnämns inte i Bibeln. Avrättades 7 f. Kr.
 - **Son: Herodes Agrippa I**, kung av Judeen 37–44.
 - **Barn: Herodes Agrippa II** (Apg 25–26), Berenike och Drusilla, gift med den romerske ståthållaren Felix (Apg 24:24).
- **Herodes Filippus I** (Herodes II), Herodias första man och far till Salome (namnet omstritt). Mor: *Mariamne II*. Fråntogs arvsrätten av sin far Herodes I kort före hans död.
- **Herodes Arkelaus**, etnark över Judeen, Idumeen och Samarien, 4 f. Kr.–6 e. Kr. Mor: *Maltake*. Jfr Matt 2:19–23.
- **Herodes Antipas**, tetrark av Galileen och Perea, 4 f. Kr.–39 e. Kr. Omgift med Herodias (syster till Herodes Agrippa I). Johannes Döparens mördare, förhörde Jesus. Mor: *Maltake*.
- **Herodes Filippus II** (Filippus Tetrarken), tetrark av Itureen och Trakonitis 4 f. Kr.–34 e. Kr. (Luk 3:1) Mor: *Kleopatra av Jerusalem*.

Jesus som tolvåring i templet

Vi vet inte så mycket om Jesu uppväxt. Evangelierna redogör för en enda händelse som inträffade när Jesus var tolv år gammal (se Luk 2:41-52). Vid tolv års ålder fick judiska barn samma förpliktelser gentemot den levitiska lagen som vuxna. Man kan säga att de då blev konfirmerade. Därför följde Jesus nu för första gången med sina föräldrar till Jerusalem för att fira påskhögtiden. Mose lag stadgade att alla män i Israel skulle fira gudstjänst vid templet i Jerusalem tre gånger om året, och påskan var en av dessa.

De som färdades från Galileen slog sig ofta ihop till resällskap, bland annat för att bättre klara den farliga sista dagsresan från Jeriko upp till Jerusalem. Troligtvis gick inte familjen tillsammans utan som brukligt var gick kvinnor och barn först och männen följde efter. Vid tolv års ålder kunde nog Jesus välja om han ville gå med Maria eller Josef. När resällskapet med Jesu föräldrar, släkt och vänner efter högtiden lämnade Jerusalem var Jesus inte med bland dem. Maria var nog inte så orolig till en början eftersom hon trodde att han vandrade tillsammans med Josef eller släktingar och bekanta. De upptäckte inte att Jesus saknades förrän mot dagens slut. De sökte först bland resällskapet men när de inte hittade honom vände Josef och Maria tillbaka till Jerusalem. Efter tre dagars sökande fann de honom i templet. Han satt då mitt bland lärarna och frågade dem och alla som hörde honom häpnade över hans förståndiga svar. Maria blev bestört när hon såg honom och sa till honom: *"Mitt barn! Varför har du gjort så här mot oss? Din far och jag har varit så oroliga och letat efter dig."* Då sade han till dem: *"Varför har ni letat efter mig? Visste ni inte att jag måste vara hos min Far?" Men de förstod inte vad det var han sade till dem.*

Därefter följde han med dem ner till Nasaret och underordnade sig dem. Hans mor bevarade allt detta i sitt hjärta. Och Jesus växte i vishet, ålder och välbehag inför Gud och människor (Luk 2:48-52).

Denna berättelse visar att Jesus även som barn var medveten om sitt ursprung. Han visste vem hans rätte Far var. Han visste att han var Guds Son och att han hade fått en gudomlig uppgift. Berättelsen visar att det var nödvändigt för honom att påminna sin fosterfar Josef och sin mor Maria om att han var Guds Son. De hade fått uppenbarelser om honom från ängeln men det var länge sedan och vardagens mödor gjorde kanske att de inte alltid höll ängels ord aktuellt. Fast Jesus påminde dem om sitt himmelska ursprung förstod de inte vad han sa till dem. Men Maria bevarade allt detta i sitt hjärta.

Den andra viktiga lärdomen i berättelsen är att Jesus visste mer än man kunde vänta av en pojke i den åldern. Som Guds Son har han en gudomlig kunskap om allt. Han lät sin gudomliga insikt och kunskap glimta fram när han ställde frågor och svarade lärarna i templet. Också såsom människa, som pojke, hade han en fullständig kunskap om Guds uppenbarelse i Bibeln. Han är Guds Son som blivit människa. I honom är vishetens och kunskapens alla skatter gömda. Här i vår berättelse låter han sin gudomliga visdom glimta fram så att även de läraste häpnade.

Det ligger ett mysterium i detta som vi inte kan fatta. Vi läser ju om honom att han följde med sina föräldrar ner till Nasaret, alltid underordnade sig dem och växte till i vishet och ålder. Han lärde sig mer och mer och fick mer och mer kunskap precis som andra barn. Samtidigt vittnar Skriften om att visdomens och kunskapens alla skatter är gömda i honom. Det är inte en kunskap han vunnit i skolan utan en gudomlig vishet. Hur detta går ihop fattar vi inte. Han har både en mänsklig kunskap som växer till och en gudomlig kunskap om allt. Det ena är en mänsklig egenskap, den andra en gudomlig. Ja, hela hans person är ett mysterium för oss. Han är Gud och människa i en person. Det betyder inte att han är till hälften människa och till hälften Gud utan han är helt och fullt Gud och människa i en person. Vi kan inte utforska honom utan tror på honom så som Bibeln lär oss. Profeten Jesaja hade förutsagt om barnet som skulle födas av jungfrun att hans namn ska vara: Under, Rådgivare, Stark Gud, Evig Fader, Fridsfurst. Han gör sannerligen skäl för namnet "Under".

Tillämpning

Berättelsen om Jesus som tolvåring visar hur vi bör förhålla oss till Guds ord och är en förebild inte minst för alla barn. Vad gjorde Jesus som alla barn ska ta efter? Han lyssnade till lärarna som undervisade ur Bibeln,

ställde frågor och svarade. På samma sätt vill Gud att alla pojkar och flickor ska intressera sig för Guds ord och lära sig vad som står i Bibeln så att också de kan ge svar på vad de tror. Hela berättelsen visar hur viktigt det är med barnundervisningen. Hela situationen som utmålas för oss är välbehaglig för Gud. Det är Guds vilja att människor studerar Bibeln, ställer frågor och får svar. Lärarna i templet är i detta fall också goda exempel. Det är Guds vilja att de som fått kunskap om Bibelns lära ska ägna sig åt att undervisa andra, och speciellt barnen.

Varför är det så viktigt att lära sig vad som står i Bibeln? Varför ska man lära sig det redan som barn? Bibeln är Guds Ord som kan ge oss den vishet som gör att vi blir frälsta. Vi hittar inte den visdomen någon annanstans. I skolan kan vi lära oss hur samhället fungerar, naturkunskap och matematik och andra nyttiga kunskaper. På en musikskola kan man lära sig att spela instrument eller sjunga. I skolan, på kurser och med praktik kan man också lära sig bygga hus, reparera bilar, sy kläder, laga mat osv. Men ingenstans får vi lära oss den visdom som frälser oss utom i Bibeln. Därför är de barn lyckliga som har föräldrar som undervisar dem om vad Gud sagt i sitt Ord.

Sådana föräldrar hade Timoteus, i alla fall mor och mormor. Han blev senare en av aposteln Paulus trognaste medarbetare. Paulus skrev till Timoteus: *Du däremot, håll fast vid det du har lärt dig och blivit övertygad om. Du vet av vilka du har lärt det, och du känner från barndomen de heliga Skrifterna som kan göra dig vis så att du blir frälst genom tron på Kristus Jesus.* Det var Timoteus mor Eunike och hans mormor Lois som undervisat honom när han var barn så att han lärt känna de heliga Skrifterna. Genom undervisningen hade han fått den visdom som frälst honom genom tron på Kristus.

Barn upplever ofta tiden, eller rättare sagt väntan, som lång. De kan uppleva att det är länge kvar till sportlovet, för att inte tala om sommarlovet. Dagarna kan också verka långa. En del dagar tycks aldrig ta slut. Men när man blivit vuxen upptäcker man sedan plötsligt att man börjat bli gammal. Man upptäcker rynkor på pannan och grå hår i tinningen. Tiden har flugit iväg. Man tänker att man inte fått så mycket gjort, att man inte hunnit med allt man planerat. Mycket av det man påbörjat har inte blivit avslutat. När man sedan blir ännu äldre så infinner sig en sorg över att större delen av livet dragit förbi, som en vindpust. Vårt liv gick hastigt förbi, som om vi flög bort. Men det är nyttigt att tänka på detta sätt. Det är nyttigt att tänka på att våra dagar är få, att vårt liv är kort,

att livet snart är förbi - så att vi inte glömmer att skaffa oss den vishet som frälser oss. Det är viktigt att vi inte glömmer Bibeln för allt annat vi sysslar med i vårt liv. Särskilt viktigt är att barn får lära känna de heliga Skrifterna. Då ligger livet fortfarande framför dem. Den visdom Bibeln ger har de glädje av hela livet. Bibeln ger oss visdom så att vi blir frälsta genom tron på Jesus. Den lär oss vad vi ska tro och vad vi inte ska tro, vad vi ska göra och vad vi inte ska göra, så att vi blir fullt färdiga att tjäna Gud under hela den livstid han ger oss.

Vi ska också lära oss ytterligare en sak av Lukas berättelse om Jesus som tolvåring i templet. Denna berättelse tror jag Lukas skrev ner för att trösta alla barn. Ingen är ju särskilt bra på att trösta sig själv och man kan inte vänta sig att barnen ska trösta sig själva. Därför är det också föräldrarnas sak att lägga denna berättelse på minnet för att kunna trösta sina barn med den.

Gud har gett ett bud som särskilt gäller alla barn: *Hedra din far och din mor så att det går dig väl och du får leva länge på jorden.* Detta bud befäller alla barn att lyda sina föräldrar. Det är inte alltid så lätt. Olydnad och ett ont samvete kan bli ett stort bekymmer för barn. Olydnad är verkligen ett problem för det är en synd inte bara mot föräldrarna utan också mot Gud som sagt: *Hedra din far och din mor...*

Men nu hör vi om Jesus, vår Frälsare, att han alltid var lydiga sina föräldrar. Han var till glädje för Gud och för människor. Allt Jesus gjorde, gjorde han i vårt ställe, som vår ställföreträdare. Guds Son blev människa och blev ställd under lagen för att friköpa dem som stod under lagen för att vi skulle få söners rätt. När det heter om honom att han blev ställd under lagen innebär det att han också blev ställd under det fjärde budet för att uppfylla det. Han var alltid lydiga sina föräldrar. Allt detta gjorde han för vår skull för att genom sin lydnad friköpa oss från det straff vi förtjänat genom vår olydnad. Han uppfyllde det fjärde budet perfekt och Gud räknar hans lydnad som vår lydnad. Därför har Gud förlåtit oss våra synder och räknar oss helt rättfärdiga för Jesu Kristi skull.

Stefan Hedkvist

Frågor och svar

Otukt eller otrohet

Fråga: Varför har Nya folkbibeln i "Brevet till Tyatira" (Upp. 2:18ff) valt att tala om otrohet i stället för otukt? Är det för att bredda begreppet, så att det gäller allt avfall? Vad är skälet till att inte översätta *porneia* med otukt?

Svar: Genom dopet och tron hör vi ihop med HERREN av nåd allena. *Porneia* hotar och förstör denna underbara gemenskap. Gemenskapen med Herren är en dyrbar gåva, likaså den intima gemenskapen mellan man och hustru. Trons upptändande kan liknas vid att Gud trolövar sig med syndare (se Hos. 2:19-20) som före trolovningen levde i horeri och avfällighet (se Hos.1-3 där vi liknas vid en hora). "Landet har bedrivit hor genom att överge HERREN" (Hos. 1:2). Paulus skriver: "Också er har Gud gjort levande, ni som *var döda genom era överträdelser och synder*" (Ef. 2:1). Guds oförtjänta nåd och ofattbara kärlek till syndare och vilja att frälsa bör vi komma ihåg när vi ser horeriet omkring oss och i vår gamla människa. "Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare" (Mark. 2:17).

När vi översätter Bibeln måste vi först och främst grundligt sätta oss in i vad orden i grundtexten betyder i sitt sammanhang och sedan välja ord som är tydliga för så många som möjligt. De bibliska orden för "hor" eller "otukt", i GT *zenúth* och i NT *porneia*, förmedlade till de ursprungliga läsarna att det var fråga om något mycket allvarligt: både avfall från Guds vilja när det gäller sexualitetens gåva, dvs. sexuell omoral, och andligt avfall från Herren. I GT används substantivet hor (hebr. *zenúth*) och verbet att hora (*zana*) mycket ofta om människornas avfall från Herren. Det används om Israels barns otrohet mot vad de lovade när Sinaiförbundet ingicks. När de fick sitt tjänareuppdrag hade de lovat: "Allt vad HERREN har sagt vill vi göra och lyda" (2 Mos. 24:7).

Här några exempel på hur sexuell omoral används som bild för fol-

kets avfall från Herren: ”Du ska inte sluta något förbund med invånarna i landet, eftersom de *trolöst håller sig till* (ordagrant: *horar efter*) sina gudar och offer åt dem. När de då inbjuder dig kommer du att äta av deras offer. Du kommer också att ta deras döttrar till hustrur åt dina söner, och när då deras döttrar *trolöst håller sig till* (ordagrant: *horar efter*) sina gudar kommer de också att *förleda dina söner att trolöst hålla sig till dem* (ordagrant: *orsaka att dina sönder horar efter deras gudar*) (2 Mos. 34:15-16). ”HERREN sade till Mose: ’Se, när du gått till vila hos dina fäder ska detta folk stå upp och *trolöst följa* (ordagrant: *hora efter*) främmande gudar” (5 Mos. 31:16). Jesaja skriver om Jerusalem: ”Hur har inte den trogna staden blivit en hora!” (hebr. *zoná*) (Jes. 1:21). Se också Hes. 16 och 23, där sexuell omoral (horeri) av grövsta slag används som en avslöjande bild för folkets avfall från HERREN.

I Upp. 2:20-21 översätter Nya folkbibeln: ”Men jag har en sak emot dig: att du tolererar kvinnan Isebel, hon som kallar sig profetissa och *undervisar och förleder mina tjänare till att vara otrogna och äta kött från avgudaoffer*. Jag har gett henne tid att omvända sig, men hon vill inte omvända sig från sin otrohet.” Här verkar verbet ”att hora” (grek. *porneúein*) och substantivet ”hor” (*porneia*) användas på samma sätt som i Moseböckerna ovan, dvs. om avfall från Herren till förmån för ”avgudaoffer”. Orden ”otrogna” och ”otrohet” får med denna innebörd och rymmer dessutom dubbelheten otrohet mot Herren och sexuell omoral.

Att vi i stor utsträckning undviker ordet ”otukt” beror på att detta ord inte längre är så aktivt i svenska språket. Ovana bibelläsare förstår det inte som ett ord om allvarlig synd: sexuell omoral och avfall från Gud. Vi vill med Folkbibeln inte bara nå vana bibelläsare. För att ge Guds ords varningar den skärpa de har är det nödvändigt att försöka finna förståeliga ord som förmedlar vad de ursprungliga läsarna uppfattade. Oftast använder vi översättningen ”sexuell omoral” för *porneia*. Omoral och omoralisk är ord som används aktivt idag med en avståndstagande betydelse. Likaså är orden otrogen och otrohet tydligare än ”otukt” för alla utom de allra mest vana bibelläsarna.

Så här översätter Nya folkbibeln *porneia*: ”sexuell synd” (Matt. 5:32; 19:9), ”sexuell omoral” (Matt. 15:19; Mark. 7:21; Apg. 15:20; 15:29; 21:25; 1 Kor. 5:1; 6:18; Gal. 5:19; Ef. 5:3; Kol. 3:5; 1 Tess. 4:3; Jud. v. 7; Upp. 9:21); ”otrohet” (Upp. 2:21). När substantivet *pórnos* (en som horar) och verbet *porneúein* (hora, bedriva hor) förekommer översätter vi: ”sexuellt omoralisk” (1 Kor. 5:9, 11; 6:18; Ef. 5:5; Hebr. 12:16;

13:4; Upp. 21:8; 22:15), "begår sexuell synd" (1 Kor. 10:8), "har horat" (Upp. 17:2; 18:9), "var otrogna" (Upp. 2:14, 20). När *porneia* står tillsammans med annan sexuell synd kan ordet otukt behållas: "otukt och omoral" (2 Kor. 12:21), "dem som lever i otukt och homosexualitet" (1 Tim. 1:10). I kapitlet om "den stora skökan" (Upp. 17) behålls ordet "otukt" i uttrycket "hennes otukts vredesvin" (samma uttryck förekommer om Babylon i Upp. 14:8).

Var ligger dödsriket och när kommer Jesus åter?

Fråga: Jag blir så glad och välsignad när jag lyssnar på din undervisning och är väldigt intresserad av Jesu återkomst och den yttersta tiden. Är det något mer som måste uppfyllas innan han kan komma och hur långt kan det tänkas ta innan han kommer? Undrar också: Var ligger dödsriket och var befinner sig de som gått bort utan att ha blivit frälsta?

Svar: Tack för dina vänliga rader. Vi vet inte dagen eller stunden när Kristi återkomst och den yttersta domen äger rum. Det kan ske när som helst. Bibeln varnar för våra försök att fastställa när det ska ske och uppmanar oss i stället att vara ständigt beredda. Studera liknelsen om de tio jungfrurna i Matt 25:1-13 och observera vers 13!

Den andliga världen kan vi inte se. Ingen kan säga om Guds rike: "Se, här är det, eller: Där är det" (Luk 17:21). Guds rike kan inte före den yttersta dagen ses med ögonen men är likväl redan nu en verklighet. Vi kan inte heller se de otroendes vistelseort efter döden. Den är också osynlig för oss och kallas i Bibeln bl a för "mörkret utanför där man ska gråta och gnissla tänder" (Matt 8:12; 22:13; 25:30), "plågans plats" (Luk 16:28), "det brinnande Gehenna" (Matt 5:22; 18:9) "där deras mask inte dör och elden inte släcks" (Mark 9:48). Vi behöver inte veta "var", däremot "hur" vi ska räddas undan fördömsen och få evigt liv. Begrunda det ljuvliga evangeliet som Jesus sammanfattar i Joh 3:16-18! Paulus säger om "mörkrets välde" och "Guds rike": Vår himmelske Far "har frälst oss från *mörkrets välde* och fört oss in i *sin älskade Sons rike*. I honom är vi friköpta och har förlåtelse för våra synder" (Kol 1:13-14). "Så finns nu ingen fördömsen för dem som är i Kristus Jesus" (Rom 8:1).

SE

EFS ledning vädjar om hänsyn i homofrågan

När den afrikanska Mekane Yesus-kyrkan bröt kyrkogemenskapen med Svenska kyrkan efter beslutet om vigsel av homosexuella par orsakade det kraftiga reaktioner från flera håll. Inte minst är detta ett problem för de EFS präster som har en annan uppfattning än den svenskkyrkliga. Av insändare i EFS Budbäraren står det klart att problemet är långt ifrån löst.

I Budbäraren november 2014 har missionsföreståndare Stefan Holmström en artikel med vädjan om hänsyn i den debatt som under en tid varit uppe inom EFS. Det som skrivits under olika rubriker i de senaste numren visar att det är en allvarlig kris som blossat upp. Hur ställer sig EFS till den uppkomna situationen? Kan man försvara en uppfattning i Sverige och en annan i Afrika? Är det rätt att viga i Sverige men inte i Afrika? Nu är missionsföreståndarens lösning en vädjan om hänsyn. Han vill att man ska samtala med målsättningen att ”hålla ihop EFS för det frälsande evangeliets skull”. Han fortsätter: ”Äktenskapsfrågan är viktig men hur laddad den än är får den inte bli det som tar vår huvudsakliga uppmärksamhet.”

Genom ett sådant samtal under hänsynstagande ska man konstruktivt komma till en gemensam väg framåt. Sju präster har i samma nummer av tidningen en insändare med frågan: ”Rymt vi inom EFS, Stefan?” En privatperson säger sig inte känna igen EFS som blivit alltför exkluderande och konservativt. Men på samma sida finns en kort liten insändare av en *pensionerad* (kurs här) pastor i Sundsvall som vågar nämna det enda egentliga lösningsalternativet! Han hänvisar till Bibeln och skriver: ”Det är med bekymmer och oro jag läser insändarna i Budbäraren angående homofrågan.” Han hittar ingen hänvisning till Bibeln utan konstaterar att humanismen får allt större inflytande inom organi-

sationen. Han vädjar om ett återvändande till Ordet och ber Gud om en bibelväckelse.

Nu vädjar ledningen om hänsyn som förmodligen ska göra frågan till en ickefråga. Man har ju sitt avtal med Svenska kyrkan och man har kvar några präster som inte för samvetets skull kan tänka sig att viga. Kan man lösa den motsättningen med hänsyn endast? Eller måste man av politiska skäl tjänstebefria dem som vigselvägrar?

För det frälsande evangeliets skull vill missionsföreståndaren hålla ihop EFS. Men det frälsande evangeliet finns i Bibeln och endast där. Att använda Bibeln i det ena fallet men inte i det andra kan ju orsaka problem. Faktum är att när det gäller homosexuellt samliv och vigsel av homosexuella par gäller den naturliga lagen som går tillbaka på skapelseordningen (Rom. 1:20). Varje människas samvete vittnar om den och den har legat till grund för lagstiftning och rättsskipning i samhället. Lagen om enkönade äktenskap har föregåtts av långa debatter och enorma mediala insatser från homolobbyn. Den är ett resultat av den bortvändhet som präglar de kyrkor och samfund som av svaghet inte vågat ta fram sitt grunddokument Bibeln och hänvisa dit.

När det gäller det frälsande evangeliet måste man gå till Bibeln. Evangelium är en hemlighet för allt förnuft och är berättelsen om hur Gud frälser världen genom att sända sin Son. Varje synd är lika allvarlig, måste bekännas och kan inte försvaras. En bibelväckelse föregås av bekännelse och ånger över sådant som Bibeln förbjuder. Först då kan en verklig och biblisk väckelse äga rum, inte genom att släta över eller visa hänsyn mot synd och skuld.

När Natan mötte David efter hans brott mot Uria och Batseba kunde han inte ta hänsyn till personen utan måste säga: "Du är den mannen", och David bekände och fick synden förlåten. Därefter kan han skriva om den mest underbara tröst för alla Guds kära barn i alla tider: "Då erkände jag min synd för dig och dolde inte min skuld. Jag sade: 'Jag vill bekänna mina brott för HERREN' – då förlät du mig min syndaskuld" (Ps.32:5).

Alvar Svenson

Hur kan det få ske?

Det är ofattbart att så många är blinda för vad som sker i vårt land genom aborter, hur många försvarslösa foster, skapade av Gud, som dödas. I Sverige utförs mellan 35 000 och 38 000 aborter årligen, enligt Socialstyrelsens statistik. Detta massmördande försvaras ofta med orden: ”Kvinnan måste få bestämma över sin egen kropp.” Men det lilla fostret i kvinnans livmoder är inte hennes kropp utan en egen unik skapelse i hennes kropp. Det finns barnmorskor som inte orkar biträda vid eller utföra aborter. Men deras begäran att få slippa har inte beviljats. De måste handla i strid med sitt samvete eller också begära avsked och lämna ett yrke som de utbildat sig för och älskar.

För att informera om hur ohyggligt det kan gå till vid aborter har redaktören för *Världen i Dag*, Lukas Berggren, den 22/10 2014 skrivit en ledare som också denna tidskrifts läsare bör begrunda:

Det är drygt tre år sedan berättelserna om foster som överlevde aborter nådde allmänheten. Frustrerade och uppgivna barnmorskor berättade om den maktlöshet de kände inför att lämna aborterade foster att självdö i sköljrum. En anonym sjuksköterska sa då följande till Dagens Medicin: ”Det känns fruktansvärt att låta fullt friska foster ligga och dö framför våra ögon, men vi kan ingenting göra. Eller rättare sagt: vi får inte göra någonting, i så fall bryter vi mot lagen.” Hon fortsatte: ”Det kan pågå upp till en timme. Alla tycker att det är jätteobehagligt. Folk slutar på grund av det här.” Berättelserna resulterade i att både socialministern och Socialstyrelsen lovade att se över riktlinjerna, men än har ingenting hänt.

Nu väcker en barnmorskans mail till Socialstyrelsen åter liv i debatten. Barnmorskan som har över 30 års yrkeserfarenhet och som nu arbetar på BB, berättar om ”hiskeliga minnesbilder” från sin tid på en gynekologavdelning då hon medverkade vid sena aborter. Hon skriver hur fostret ”kämpat och försökt andas under 5-15 minuter”. Barnmorskans uppfattning är att cirka 25 procent av dem som aborteras i vecka 16-17 lever en kortare eller längre stund. Hon beskriver sin frustration över att behöva lämna ”fostret att självdö i en rondskål eller ett bäcken”. ”Fruktansvärt inhumant, tycker jag”, skriver barnmorskan.

Barnmorskan hade bestämt sig för att inte befatta sig med ”denna syssla” igen. Men nu har en omorganisation på hennes arbetsplats ställt henne inför att behöva uppleva samma sak. Hon funderar där-

för på att sluta som barnmorska. Och om inte, ”vad ska jag göra med fostret när det lever?”, frågar hon sig. Sedan kommer det mest sorgliga. ”Jag läste i djurskyddslagen om hur man ska göra för att avliva kattungar, hundvalpar och andra smådjur och där finns tydliga regler för hur avlivning ska ske på ett sätt som inte medför ångest och smärta hos djuret. Varför finns inga regler för hur man avlivar människofoster på ett humant sätt?” *Human avlivning.*

Socialstyrelsens besked är att det fortfarande inte finns några riktlinjer för detta. ”Det finns idag ingen reglering kring hur man ska hantera eventuella rörelser hos aborterade foster. En eventuell reglering kring hur detta ska hanteras är en fråga för lagstiftaren att ta ställning till.” De passar alltså bollen vidare till politikerna.

Dagens Medicin berättade 2011 att rekommendationen i Storbritannien är att döda fostret först med en kaliuminjektion. En svensk överläkare pekade då på ett dilemma med ett sådant förfarande. ”Att aktivt döda fostret med hjälp av en spruta i fostrets hjärta kan uppfattas av både patient och personal som mer oetiskt än att inducera ett värkarbete. Resultatet blir visserligen detsamma, men en abort genom ett värkarbete blir ett mer indirekt dödande av fostret.” *Indirekt dödande.*

Samma problematik aktualiserades i Danmark 2012. En undersökning på universitetskliniken i Århus visade då att fostret föddes levande i 16 procent av de sena aborterna (mellan vecka 12 och 22). Från Landsföreningen Spädbarnsdöd ville man därför att föräldrar skulle kunna välja en kaliumspruta, vilken får fostrets hjärta att stanna och därmed garanterar att inga tecken på liv uppvisas efter aborten. ”Vi tycker att föräldrar ska kunna göra ett val där de informeras om risken för att fostret trots aborten föds levande, och om vilka möjligheter som finns för att det inte ska ske”, sa en representant för organisationen till Kristeligt Dagblad. *Risk för överlevnad.*

Vi kan notera ett förändrat språkbruk. Det låter så kliniskt, så kallt. När de språkliga glidningarna är så drastiska, borde det vara en signal till oss alla. Vårt språk avslöjar våra värderingar. I vilket annat sammanhang talar man om ”risk för överlevnad” eller ”human avlivning”? I alla andra fall är livet en möjlighet och döden en risk. Inte i något annat sammanhang kan avlivningar vara humana. Och dödande med uppsåt kan väl knappast beskrivas som indirekt, oavsett hur det verkställs” Allt detta är som att tala om runda kvadrater.

Det är ett omöjligt språkbruk. Och det vittnar om att synen på människans värde har förändrats. Sådant är smärtsamt att konstatera.

Det är förstås ett stort problem att foster ligger och självdör på svenska sjukhus. Det är också ett stort problem att de upplever ångest och smärta. Men det grundläggande problemet är att vår kultur har bestämt sig för något som i sig är inhumant – aborter. Genom språkliga krumbukter försöker vi sedan rättfärdiga våra handlingar. Men saker är vad de är, oavsett vad vi väljer att kalla dem. Det är i själva verket vår syn på aborter som är inhuman och som utgör en risk för, och ett direkt dödande av den ofödda människan. Det vore något för våra politiker att tala om.

Måtte Berggrens artikel skaka om oss och bidra till att vi frimodigt träder upp till det ofödda barnets försvar, en Guds underbara skapelse: *Du har skapat mina njuvar, du vävde mig i moderlivet. Jag tackar dig för att jag är så underbart skapad... Dina ögon såg mig när jag bara var ett foster* (Ps 139:13-16). Attackerna mot Guds skapelseordning (det ofödda barnet, familjen, äktenskapet, man och kvinna) tar sig i vår sekulariserade tid allt grövre former. Människan själv bestämmer vad som är rätt och fel och har glömt bort eller förnekar att det kommer en räkenskapsdag för alla människor. Hon upphöjer sig själv till herre över liv och död i sin andliga blindhet och vanmakt.

Varifrån kommer vår sjudagarsvecka?

I tidskriften *Genesis nr 4, 2014*, skriver Aila Annala, teolog och betendevetare, en intressant artikel om ”En vecka på sju dagar”. Hon skriver bl a:

När fick mänskligheten sina tider, år, månader, dagar och inte minst veckan? Från min personliga tid före Kristus, tiden då jag fortfarande var en övertygad evolutionist, kan jag inte minnas att någon någonsin skulle ha försökt förklara tidsenheternas ursprung för mig. Inte heller har jag något minne av att jag själv skulle ha funderat över tidens begynnelse... Som skapelsetroende vill jag dela med mig av några tankar och en kort historisk överblick med fokus på skapelseveckan och dess dagar.

Det är dock inte alla som tror på Gud som alltings skapare som bejakar de bokstavliga skapelsedagarna och den bokstavliga veckan

i skapelseberättelsen utan menar att dessa tidsenheter kunde stå för längre tidsperioder. Därmed måste hela tidsbegreppet bli lika problematiskt för dem som för icke-kristna evolutionister. - - -

Ett behov av regelbunden veckovila, växling mellan vardag och helg, varifrån kommer det? Varför detta cirkulära tänkande när det gäller veckan? Annars brukar vi ju åtminstone här i väst tänka mycket linjärt. - - -

Skapelseberättelsen är den absolut bästa förklaringen för veckans ursprung... Det är intressant att läsa hur man försöker förklara veckans ursprung i t ex olika uppslagsverk – slå upp ordet ”vecka” i Nationalencyklopedin eller i Wikipedia så ser du vad lite de har att säga. Det är anmärkningsvärt hur trevande förklaringsförsöken är. - - -

Men om veckan i 1 Mos. 1-2 inte var en bokstavlig vecka utan långa tidsperioder? Det är ju ganska vanligt att försöka tolka skapelsesdagarna som långa tidsperioder. Då får vi genast problem med att förklara veckan i dess bokstavliga bemärkelse. Känslan av 24-timmarsdygn och 7 dagar försvinner om vi talar om långa tidsperioder, och med vilken matematisk regel skulle vi kunna krympa sådana perioder till 7 stycken 24-timmarsdagar?

Men om vi bara läser skapelseberättelsen innantill, som jag vill hävda att den ska läsas, och framför allt om vi gör det på hebreiska, så måste vi se skapelsesdagarna som 24-timmarsdygn och veckan som en vecka och ingenting annat.

Det hebreiska ordet för dag, *jom*, kan visserligen i vissa andra sammanhang tolkas symboliskt, men inte i skapelseberättelsen. Detta bl a därför

1. att dagarna där definieras med hjälp av *afton och morgon*,
2. och i samband med *ordningstal* används inte *jom* i symbolisk betydelse i hebreiskan.
3. Dessutom heter första dagen egentligen dag ett eller en dag, *jom ehad*, eftersom den uppenbarligen var tänkt som mått på alla de kommande dagarna, en sorts protodag. Ordningstalet första kunde inte användas eftersom det inte funnits någon dag innan dess. Ordningstal i hebreiskan används först efter att det finns någonting att följa. Först därefter kunde man börja tala om andra, tredje osv dagen. - - -

Jag hävdar att skapelseberättelsen är avsedd att läsas som en vanlig historisk berättelse. Den är typisk hebreisk prosa, inte poesi eller lov-

sång som man ibland menar. Lovsånger till Skaparen finns på andra håll i Bibeln, t ex Ps. 104, och vem som helst ser även i vanliga översättningar att stilen skiljer sig markant från 1 Mos. 1-2.

I Wisconsinsynodens lärodokument "Detta tror vi" betonas: "Skapelsen skedde under loppet av sex på varandra följande dagar av normal längd genom kraften i Guds allsmåttiga Ord. Vi tror att Bibeln ger en sann, verklig och historisk redogörelse för skapelsen." "Vi förkastar sådana tolkningar som förvandlar de första kapitlen i Första Moseboken till myter eller liknelser eller till poetiska berättelser som inte skildrar en historisk verklighet." Det är inte många kyrkor i vår tid som lika tydligt som Wisconsinsynoden står för Bibelns lära om skapelsen. Därför är det glädjande att Aila Annala så klart bekänner sig till Bibelns lära.

I sin artikel kommer Annala in på försök att överge 7-dagarsveckan och införa andra typer av veckor, bl a i Frankrike och i Ryssland. Sådana nyordningar har inte fungerat bra utan blivit ett misslyckande:

I dec. 1792 tog man i Frankrike ett beslut om en övergång till en 10-dagarsvecka, som infördes den 24 nov. 1793. Då hade man namngett veckodagarna med rena ordningstal: första, andra dagen osv.

Den franska revolutionen ville, som resultat av upplysningen, plocka bort allt som kunde påminna om någon form av "vidskepelse" och låta förnuftet styra. Man ville tänka matematiskt, tillämpa det metrisk systemet även på tideräkningen.

Grundtanken var att avskaffa kristendomen. Man ersatte också de kristna storhelgerna med civila högtider. Under några års tid försökte man – med ganska dålig framgång – tvinga folket att inrätta sina liv efter 10-dagars veckosystem och fira de civila högtiderna, men redan år 1799 började man backa ur. Den 26 juli 1800 meddelade Napoleon att folk fick vila vilka dagar de ville, och den 18 april 1802 återgick man officiellt tillbaka till 7-dagarsveckan, och till slut tog man också den 9 sept. 1805 beslut om den gregorianska kalendern och söndagsvilan.

Vi vet från historien att åren 1793-1805 var mycket mörka år i fransk historia och 10-dagarsveckan allt annat än något bra för människan.

Låt oss se på ett annat och nyare exempel. I maj 1929 beslöt man i dåvarande Sovjet att gå över till en obruten produktionsvecka (ne-

preryvka) som skulle börja förverkligas fr o m oktober samma år. Det var en 5-dagarsvecka som praktiskt taget bara tog bort lördagen och söndagen och behöll de övriga veckodagarna med deras sedvanliga namn. En klar attack mot judar och kristna med deras resp. vilodagar i syfte att avskaffa religionen som ansågs vara ”opium för folket”.

Var femte dag skulle vara en vilodag, men inte för alla samtidigt, utan 80% av befolkningen skulle alltid jobba. Folket delades i grupper så att bara en femtedel av arbetskraften vilade samtidigt. Systemet skapade dock oanade problem, inte bara för de religiösa utan också framför allt för familjernas sammanhållning, den sociala samhörigheten och kontinuiteten i arbetet. T ex blev personalmöten problematiska eftersom det alltid fanns några som hade sin vilodag. Människornas känsla för ansvar avtog och arbetet upplevdes opersonligt. Ute på landsbygden fanns det också de som struntade i 5-dagarsveckan och fortsatte som förr. Myndigheterna började inse problemen mycket snart, men Stalin ville inte erkänna att systemet var fel, så man fortsatte med 5-dagarsveckan i 2 år, fram till november 1931.

Från och med december 1931 försökte man lösa problemen genom att gå över till en 6-dagarsvecka (chestidnevki) då var sjätte dag var en vilodag. Så fortsatte man till den 26 juni 1940, då man tog samma beslut som fransmännen gjort knappt ett och ett halvt sekel tidigare: gick över till en sjudagarsvecka och den gregorianska kalendern. - - -

Det är alldeles uppenbart att mänskligheten behövt en veckocykel och att 7-dagarsveckan är den absolut dominerande sedan årtusenden tillbaka överallt i världen. Sammanfattningsvis: 7-dagarsveckan talar faktiskt starkt för den klassiska judekristna tron på Gud som alltings skapare. Och då talar vi om bokstavliga 24-timmarsdygn. Utanför Bibelns skapelseberättelse finns det inga entydiga, bra förklaringar för mänsklighetens behov att inrätta sitt liv efter denna veckocykel. 7 dagar nämns redan för årtusenden sedan också utanför Bibeln, så även utombibliska myter talar för veckans ursprung i skapelsen.

Guds skapelseordning vittnar om Guds vishet och godhet gentemot människan. Att omstörta och förvanska hans goda ordningar är utmärkande för den store fienden Djävulen (på grek. *diábolos* av verbet *diabál-*

lein = kasta över ända). Genom sitt uppror mot Gud utlovar han lycka och en bättre ordning. Men detta leder i stället till kaos och undergång. Paulus skriver: *Ända från världens skapelse syns och uppfattas hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur, genom de verk han har skapat. Därför är de utan ursäkt* (Rom 1:20).

SE

Gåvoredovisning

Gåva onämnd 500, Ulla Peterson 500, Jostein Carlsen 600 NOK, Christian o Johanna Ahlskog 40 EUR, Luth. Immanuelsförsamlingen 1 000, Anders Lindman 500, Mats Huselius 300, Kurt Furubrink 500, Solweig Depken 2 750, Roger Loo 500, Jan-Erik Appell 250, Ove Bengtsson 250, Jan-Erik Andersson 2 000, Rickard Lindmark 250, förmedlat via Bodens begravningsbyrå 1000, Berta Sörcke 50, Dan Erlandsson 1 000, Tomas och Sofie Erlandsson 10 000, Torsten o Elisabet Carlsson 1 000, Göran Thornström 100, Madeleine Krieger 250, Thomas Wahlgren 3 000, Lars Gunnarsson 1 000, Till Gertrud Balldins minne: Peter Balldin 4 000.

Tack för att ni vill hjälpa oss "fortsätta kämpa för den tro som en gång för alla har överlämnats åt de heliga" (Judas vers 3). Vi är djupt rörda och glada över ert hängivna stöd. "Barmhärtighet, frid och kärlek vare med er i allt rikare mått" (Judas vers 2).

Red.

Alvar Svenson, ordförande i Stiftelsen Biblicum, har efter en längre tids sjukdom insomnat i förtröstan på sin Frälsare Jesus Kristus den 2 februari 2015. Minnesord kommer att införas i nästa nummer av tidskriften.

Biblicums förnyade webbplats

Bilden ovan visar översta delen av ingångssidan på Biblicums webbplats www.biblicum.se. Menyn ovanför bilden finns på alla sidor. Den visas så här när man låter musknappen vila på *Undervisning* och sedan på *Biblicumföredrag*. Här några tips om hur man hittar på sidorna.

- *Hem*: återgår till den här sidan.
- *Om Biblicum*: Aktuellt (info i bloggform), historia, Biblicums syfte, bekännelser till Guds ord och ett bildgalleri.
- *Undervisning*: Här finns inspelningar av *Biblicumföredrag*, grupperade så att det ska gå lätt att hitta. Vidare finns här Seth Erlandssons långa föredragsserie i Västerås bibelforum och inspelningar från teologikurser som är tänkta för studerande. Den här avdelningen är en riktig guldgruva med många hundra mp3-filer som för det mesta

är digitaliserade från bandinspelningar.

- *Tidskriften*: Äldre nummer håller på att läggas in, och det mesta finns insatt så att man väljer årgång och nummer och sedan artikel. Nyare nummer, från 1999, finns som hela pdf-dokument.
- *Biblicums förlag*: Vi har öppnat en webbutik, där det är enkelt att plocka in böcker i en varukorg och sedan beställa, mot faktura eller kontant betalning vid avhämtning. För kunder i Finland planeras en depå i Vasa, och man kan beställa via webbutiken.
- *Kontakt*: adresser och telefonnummer till styrelsen och tidskriftens redaktion.

Glöm inte bort sökfunktionen, som finns på nästan varje sida, där du kan skriva in sökord!

Se fina introduktionserbjudanden i Biblicums webbutik! Direktadress: forlag.biblicum.se

Vädjan om hjälp

- Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

För gåvor (och även för prenumerationer), använd vårt IBAN-konto: SE34 6000 0000 0003 0532 0718 (för betalningar utanför Sverige också BIC/SWIFT-koden HANDSESS.

I Sverige kan även fortsättningsvis vårt bankgiro 251-4701 användas. I Norge finns kontot DnB NOR 7877.08.15400 ännu en tid men kommer så småningom att avvecklas.

Glöm inte att ange vad betalningen gäller!

- Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlagade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro och historiska fakta om Bibeln*.

- Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Tidskriftens och bokförlagets expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8, 341 31 Ljungby
Tel 070-3938127. E-mail: biblicum@biblicum.se

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård Tel 51617540.
E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Biblicums hemsida: www.biblicum.se